

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFTA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN
GÖRÜŞLER

Yüksek Lisans Tezi

İBRAHİM GÖNÜL

AMASYA
Nisan – 2019

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFTA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN
GÖRÜŞLER**

**Hazırlayan
İbrahim GÖNÜL**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Rumiye ARSLAN**

AMASYA-2019

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir; aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 22/03/2019

İmza
İbrahim GÖNÜL

TEZ ONAY SAYFASI

İbrahim Gönül tarafından hazırlanan “Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşler” başlıklı bu çalışma jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile 24/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi Çalışması kabul edilmiştir.

Jüri

Danışman:

Üye:

Üye:

Üye:

Üye:

İmza

ONAY

Yukarıda imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../....

.....
Unvan Adı ve Soyadı

ÖZET

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFTA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

İbrahim GÖNÜL

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Nisan/2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Rumiye ARSLAN

Bu araştırma, birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilimsel desen kullanılmıştır. Araştırmaya 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gümüşhane ili merkez ve ilçelerinde yer alan 14 birleştirilmiş sınıflı okuldan 11 kadrolu öğretmen, Gümüşhane ili Kelkit ilçesinde öğrenci sayısının yetersizliğinden dolayı son bir yıl içerisinde okulları kapanan ve müstakil sınıfta öğretmenlik yapan 6 öğretmen katılmıştır. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ve 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundan elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz kullanılmıştır.

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin eğitim programı ile ilgili görüşlerinden yola çıkarak öğretmenlerin eğitim-öğretim yılı sonuna kazanımları yetiştiremediği bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre birleştirilmiş sınıflara uygulanan eğitim programının; uygulanmasının zor olduğu, öğrenci seviyesine ağır geldiği, köyde yaşayan öğrencilerin günlük yaşamdan ve ilgisinden uzak olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenler; birleştirilmiş sınıfta eğitim-öğretim sürecinde; sınıf yönetiminin zor olduğunu, ders süresinin yetersiz olduğunu, resmi ve evrak işlerinden dolayı derslerin aksadığını, derslerin sık sık bölündüğünü ve öğrencide dikkat dağınıklığı sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Okullarda altyapı ve teknolojik donanım sorunlarının olduğunu belirten öğretmenler yetkili kişi ve kurumlardan yeteri kadar destek görmediklerini söylemişlerdir. İdarecilik ve öğretmenlik görevlerinin aynı anda yürütülmesinin sorun olduğunu belirten öğretmenler, bu durumun öğretmenin iş yükünü ve sorumluluğunun artmasına neden olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak velilerin ilgisiz ve duyarsız olduğu, okul-aile birliklerinin okul sorunlarından uzak olduğu, okul denetimleri ve rehberlik faaliyetlerinin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenler okul denetimleriyle ilgili olarak mevcut şartların görmezden gelindiğini, müfettişlerin rehberlik ve denetleme esnasında çözüm odaklı değil sorun odaklı olduklarını, olumsuz tutum ve davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgu ve sonuçlarından yola

ıkarak müstakil sınıflara uygulanan eğitim programı yerine birleştirilmiş sınıfta okuyan çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilen, içeriğin daha sade ve kolay olduğu bir program hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş Sınıf, ğretmen Görüşleri, Sorunlar

ABSTRACT

VIEWS ON THE PROBLEMS OF THE TEACHERS THAT ASSIGNED IN THE MULTIGRADE CLASSES

İbrahim GÖNÜL

Amasya University, Institute of Social Sciennes
Division of Classroom Education, M.A., April/2019

Supervisor: Doctor Teaching Assistant, Rumiye ARSLAN

This research aims to determine the opinions of the teachers working in the multigrade classes on the problems they face in practice.. The phenomenological design of the qualitative research patterns is used in the research.. In the year 2016-2017, 11 cadre teachers from 14 multigrade classes in Gümüşhane province centers and counties, and 6 teachers who closed their schools in the last year due to the lack of students in the Kelkit district of Gümüşhane province, were included in the study. A semi-structured interview form developed by the researcher and consisted of 8 questions was used in order to determine the problems faced by the teachers of the multigrade classes. Descriptive analysis approach was used to analyze the data obtained from the interview form.

Based on the views of the teachers of the multigrade class on the educational program, it was found that the teachers were not able to raise their gains by the end of the academic year. According to the views of the teacher, the results of the education program applied to the multigrade classes were found to be difficult to implement, it was difficult to reach the student level, it was far from the daily life and interest of the students living in the village. Teachers; they stated that classroom management was difficult in the multigrade classes, that the duration of the course was insufficient, that the courses were interrupted due to official and document work, that the courses were often divided, and that the student had a problem of distraction. Teachers stating that there are problems with infrastructure and technological hardware in schools have said that they do not have enough support from authorized persons and institutions. Teachers who stated that administration and teaching duties were the problem at the same time, said that this caused the teacher to increase his / her work burden and responsibility. Based on the opinions of teachers, the results of the parents were obtained that they were indifferent and insensitive, that school-family associations were away from school problems, and that school inspections and guidance activities were insufficient. Teachers stated that the current conditions regarding school inspections were ignored, that inspectors were not focused on solutions during guidance and supervision, but focused on problems and negative attitudes and behaviors. Based on the findings and results of the study, it is

recommended to prepare a program that can respond to the interests and needs of children who study in the multigrade classes rather than the education program applied to individual classrooms.

Keyword: Multigrade Class, Teacher Feedback, Problems

ÖN SÖZ

Türkiye ve birçok ülkenin eğitim sisteminde yer alan birleştirilmiş sınıf uygulaması varlığını devam ettirmektedir. Bu uygulamanın varlığını devam ettirme nedenleri ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genellikle ekonomik, coğrafi ve demografik sebepler gösterilebilir. Bazı ülkeler birleştirilmiş sınıf uygulamasında oldukça başarı sağlamış olup bu durum neticesinde dünya kamuoyunun dikkatini üzerlerine çekmeyi başarmıştır. Ancak ülkemizin eğitim sisteminin göz ardı edilemez bir gerçeği olan birleştirilmiş sınıf uygulaması Türk kamuoyunda olumsuz bir yapı olarak algılanmaktadır. Son yıllarda birleştirilmiş sınıf uygulaması karşısında geliştirilen alternatif uygulamalar sayesinde birleştirilmiş sınıf sayısı oldukça azalmıştır. Ancak bu tür çözümler birleştirilmiş sınıfların varlığını devam ettirmesini engelleyememiştir.

Türkiye’de birleştirilmiş sınıfların olması öğrenci sayısının yetersizliği, öğretmen eksikliği ve derslik yetersizliği nedenlerine bağlanmıştır. Son yıllarda çeşitli sebeplerden dolayı köy nüfusu azalmış bu durum öğrenci sayısının azalmasına neden olmuştur. Günümüzde birleştirilmiş sınıfın var olmasının en önemli nedeni öğrenci sayısının eksikliğidir. Birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenler birtakım sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu noktadan hareketle bu araştırmada birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlar tespit edilmeye ve bu öğretmenlerin karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır.

İbrahim GÖNÜL

TEŞEKKÜR

Araştırmanın tüm aşamalarında görüş ve önerilerine başvurduğum, bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, ilgisini, desteğini ve zamanını ayırarak bu süreci tamamlamamda büyük katkı sağlayan çok değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Rumiye ARSLAN'a, araştırmayı gerçekleştirdiğim Gümüşhane ilindeki birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan değerli öğretmenlerimize, bu süreçte benden manevi desteğini esirgemeyen değerli aileme, moral ve motivasyon desteği veren kıymetli eőim Tülay GÖNÜL'e katkılarından dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iii
TEZ ONAY SAYFASI.....	iv
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ	ix

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	5
1.6. Tanımlar	5

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Kavramsal Çerçeve.....	7
2.1.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı	7
2.1.2. Türkiye'deki Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Tarihsel Süreci	7
2.1.3. Diğer Ülkelerde Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması	9
2.1.4. Birleştirilmiş Sınıfın Ortaya Çıkma Nedenleri.....	11
2.1.5. Birleştirilmiş Sınıf Oluşturulma Biçimleri	12
2.1.6. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Faydaları	13
2.1.7. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Sınırlılıkları	15
2.1.8. Birleştirilmiş Sınıfta Öğrenme-Öğretme Süreçleri	17
2.1.8.1. Öğretmenli Dersler.....	17
2.1.8.2. Ödevli Dersler	18
2.2. İlgili Araştırmalar	21

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Çalışma Grubu	33
3.2.1. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerine Ait Demografik Veriler	33
3.3. Verilerin Toplanması	35
3.4. Verilerin Analizi	36

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR	38
4.1. Eğitim Programı ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	38
4.2. Birleştirilmiş Sınıflı Okulun Fiziki Şartları ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	40
4.3. Eğitim-Öğretim Süreci ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	41
4.4. Okul İdareciliği İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	44
4.5. Okul-Aile-Çevre İlişkileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	45
4.6. Okul Denetimleri ve Rehberlik Faaliyetleri ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	46
4.7. Birleştirilmiş Sınıfta Karşılaşılan Farklı Sorunlara Ait Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular	48

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA	50
-------------------	----

VI. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	54
KAYNAKÇA	57
EKLER	62
EK1	63
EK 2: ANKET ONAYI	66
ÖZGEÇMİŞ	68

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birleştirilmiş sınıf oranları	10
Tablo 2. Birleştirilmiş sınıfların oluşturulma biçimleri	13
Tablo 3. Ödevli derslerde verilecek etkinlikler	19
Tablo 4. Bir, iki ve üç öğretmenli birleştirilmiş sınıflar pazartesi günü ders çizelgesi.....	20
Tablo 5. Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı	33
Tablo 6. Çalışma grubunun kıdeme göre dağılımı.....	34
Tablo 7. Çalışma grubunun birleştirilmiş sınıftaki görev durumunun dağılımı	34
Tablo 8. Çalışma grubunun ikamet ettiği yere göre dağılımı	34
Tablo 9. Çalışma grubunun okuldaki öğretmen sayısına göre dağılımı.....	34
Tablo 10. Çalışma grubunun birleştirilmiş sınıf konusunda hizmet içi eğitim durumunun dağılımı	35
Tablo 11. Eğitim programıyla ilgili karşılaşılan problemlerin dağılımı	38
Tablo 12. Birleştirilmiş sınıflı okulun fiziki şartlarıyla ilgili karşılaşılan sorunların dağılımı .	40
Tablo 13. Eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların dağılımı	42
Tablo 14. Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların dağılımı	44
Tablo 15. Okul- aile-çevre ilişkileri ile ilgili karşılaşılan sorunların dağılımı	45
Tablo 16. Okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleriyle ilgili karşılaşılan sorunların dağılımı	47
Tablo 17. Birleştirilmiş sınıfta karşılaşılan farklı sorunların dağılımı	48

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve gerekçesi, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Örgün eğitim sisteminde önemli bir yere sahip olan temel eğitim, 6-12 yaş arası çocukların eğitim-öğretimini kapsamaktadır. Temel eğitimin hem zorunlu olması hem de toplumun büyük bir bölümüne ulaşması bakımından önemi büyüktür. Milli Eğitim Bakanlığının 2015-2016 eğitim-öğretim yılı istatistiki verilerine göre ilköğretim okullaşma oranının %94,87 olarak çıkması diğer eğitim kademeleri arasında temel eğitimin önemini daha da artırmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016a:31).

Türkiye'nin coğrafi ve ekonomik şartları, temel eğitim sisteminin tek bir okul sistemiyle gerçekleştirilmesine müsaade etmemektedir. Tüm vatandaşlar için zorunlu ve parasız olan temel eğitimin ülke çapında yaygınlaştırılması ve ilköğretimin amaçlarına ulaşılması için farklı okul uygulamalarına başvurulmuştur (MEB 2002, Akt. Sınmaz, 2009:19). İlkokullarda farklı okul uygulamaları; taşınabilir okullar, yatılı ve pansiyonlu okullar, ikili öğretim yapan okullar ve birleştirilmiş sınıflı okullar şeklinde sınıflandırılmıştır. Şehir merkezlerinde normal öğretim yapılırken nüfusun seyrek olduğu köy ve mezra gibi kırsal bölgelerde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmaktadır (Taşar, 2011: 23).

Türkiye'nin coğrafi, ekonomik ve sosyal şartları gibi etkenler birleştirilmiş sınıf uygulamasını zorunlu hale getirmekte ve bu uygulamanın devamına neden olmaktadır. MEB (2016b) verilerine göre 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde Türkiye genelinde birleştirilmiş sınıfta okuyan öğrenci sayısı 136524, birleştirilmiş sınıf okutan öğretmen sayısı 6603'tür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde *"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile bursla ve başka yollarla gerekli yardımları yapar."* denmektedir. Yine Milli Eğitim Temel Kanunu'nun (1973) 7. maddesinde *"İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır."* ve aynı kanunun 8. maddesinde *"Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır."* denmektedir. Kırsal kesimde yaşayan halkın eğitim hakkından yararlanması için ve devletin eğitim görevini kırsal kesimde

yürütmesi için birleştirilmiş sınıf yöntemi alternatif olarak görülmektedir. Köylerde yaşayan küçük yaştaki çocukların, ailelerinin yanından koparılmadan köyde eğitim görmelerini sağlayan birleştirilmiş sınıf uygulaması ile eğitim hakkını kullanma fırsat ve imkânı sağlamaktadır (Bilir, 2008). Nüfusun az olduğu kırsal bölgelerde yaşayan tüm vatandaşların zorunlu temel eğitim sürecinden yararlanması için birleştirilmiş sınıflı okul sistemi bir alternatiftir. Zira nüfusun seyrek olduğu yerleşim yeri olan köylere beş sınıflı okul yapmak ve bu sınıf kademelerine birer öğretmen vermek zordur. Bu durum, sınıfların birleştirilerek grup olacak şekilde tek öğretmen tarafından okutulması zorunluluğunu doğurmuştur (Köklü, 2000: 34).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının; öğretmen tasarrufu sağlıyor olması, köyde ikamet eden öğrenciler için fırsat eşitliği sağlıyor olması, farklı sınıf seviyelerinde ve yetenekteki öğrencilerin bir arada eğitim görmesine imkân sağlaması bakımından avantajları vardır (Abay, 2006: 2). Birleştirilmiş sınıf uygulaması sayesinde taşınmalı ve pansiyonlu okul uygulamalarında ortaya çıkan sorunlar yaşanmamış olur. Bir araştırmada da yatılı, pansiyonlu ve taşınmalı sistemde okuyan öğrencilerin normal okullarda okuyan akranlarına göre daha yüksek düzeyde aile özlemi çektiklerini, motivasyon düşüklüğü, isteksizlik gibi sorunları olduğunu belirtilmiştir (Arı, Deniz ve Hamarta, 2004). Ailenin yaşadığı çevrede eğitim görmesine fırsat sağlayan birleştirilmiş sınıf bu yönüyle normal okul kategorisindedir.

Birleştirilmiş sınıfın yukarıda belirtilen bazı avantaj ve dezavantajlarına karşın özellikle öğretmenler ve idareciler olmak üzere kamuoyunun bu uygulamaya ilişkin görüşleri olumsuz yöndedir. Birleştirilmiş sınıf hakkında olumsuz görüşlerin nedenleri olarak öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları çözmede yetersiz olması, öğretmenlerin sosyal ve ekonomik yönden sıkıntıların yaşandığı köylerde çalışmaktan mutsuz olması gösterilebilir (Şahin, 2003). Birleştirilmiş sınıf öğretmenliği müstakil sınıf öğretmenliğine göre daha zordur. Bu zorluk; dört sınıfın birleştirilmesiyle oluşan birleştirilmiş sınıfın yapısal düzeni, bölgede yaşayan insanların sosyo-ekonomik ve kültürel durumu, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleri, öğretmenin eğitim-öğretim ve idarecilik görevlerinin yanı sıra bölge halkının sorunlarına önderlik etme gibi birçok nedenden kaynaklanmaktadır (Bilir, 2008: 12).

Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin büyük bir bölümü köylere atanmakta ve mesleklerinin ilk yıllarını çalışmaktadırlar. Köylere atanan bu öğretmenlerin çalıştığı okul genellikle birleştirilmiş sınıflı okullar olmaktadır. Bu öğretmenler çok iyi lisans eğitimi almış olsalar bile göreve başladıklarında birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar (Dursun, 2006). Lisans eğitimi sırasında birleştirilmiş sınıf ve köy yaşamı hakkında yeteri

kadar bilgi sahibi olmayan öğretmenler köy geçmişleri yoksa ilk defa köyde yaşayacaklardır. Eğitim fakültelerinin büyük bir bölümü öğretmenlik uygulamalarını şehir merkezindeki okullarda yaptırmaktadır. Pek az kısmı köylerde gününbirlik uygulamalar yapmaktadırlar. Programa konması planlanan köylere gününbirlik gidiş dönüşlerle yapılacak olan öğretmenlik uygulamaları yerine öğretmen yetiştiren üniversitelerin uygulama köyleri olmalı, öğretmenlik uygulamasına katılan öğrenciler bu uygulama köylerinde kalarak onların köy yaşamı ve köy okulu hakkında tecrübe kazanmalarına fırsat verilmelidir (Bilir, 2008).

Birleştirilmiş sınıflı okulların fiziki donanımı, araç-gereç durumu, okul binasının bakımı gibi etkenler öğretmen için sorun oluşturmaktadır. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, okulun sıva ve boya işleri, çatı, kapı ve pencerelerin bakımları, okulun ve tuvaletlerin temizliği, okulun altyapı sorunlarını çözüme kavuşturmak sorumluluğundadır (Summak, Summak ve Gelebek, 2011).

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin bir kısmı okulun bulunduğu köy yerinde yaşamakta, diğer kısmı da il ve ilçe merkezlerinde oturup köye günlük gidiş-geliş yapmaktadır. Hava ve ulaşım şartlarından dolayı resmi evrakların alınması ve bu evrakların gönderilmesi öğretmen açısından sorun oluşturmaktadır. Son yıllarda resmi işlemler telefon ve internet üzerinden yapılmakta; ancak köy yerinde internet ve telefon hizmetlerinde sürekli aksaklıklar meydana gelmektedir. İl ve ilçe merkezine uzak olan köy okullarında müdür yetkililik görevini üstlenen öğretmenler, yol ve hava şartlarının olumsuzluklarından dolayı resmi belgeleri zamanında almakta ve ilgili birimlere zamanında göndermekte sıkıntılar yaşamaktadır (Abay, 2006: 20).

Birden fazla sınıfın birleştirilerek oluşturulduğu birleştirilmiş sınıflar için özel olarak hazırlanan bir müfredat programı bulunmamaktadır. Müstakil sınıflar için hazırlanan program birleştirilmiş sınıflar için de uygulanmaktadır. Müstakil sınıfta tek sınıf kademesine tek öğretmen tarafından tek müfredat programı uygulanmaktadır. Bu durum birleştirilmiş sınıf için düşünüldüğünde dört sınıfın bir arada eğitim görüyor olması, dört müfredat programının uygulanacak olması ve bu uygulamanın tek öğretmen tarafından yürütülüyor olması öğretmenin görev ve sorumluluğunu artırmaktadır. Bağımsız sınıfta görev yapan bir öğretmenle, dört sınıf bir arada eğitim gören sınıfın müdür yetkili öğretmenin görev, yetki ve sorumluluklarının boyutu tartışılmaz (Köksal, 2005:4). Böyle bir durumda öğretmenin programdaki hedeflerin tamamını işlemesi oldukça zorlaşmaktadır. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenler 40 dakikalık bir ders saati süresince farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerle bu süreyi değerlendirmektedir. Bu durum hem sınıf yönetimini zorlaştırmakta hem de buna bağlı olarak ders süresini azaltmaktadır.

Ders süresinin azalmasıyla müfredatta belirtilen hedef ve kazanımlara ulaşmada noksanlıklar ortaya çıkmaktadır (Abay, 2006: 18).

Okul ve bölge farkı gözetilmeksizin aynı sınıf kademelerine bir müfredat programının uygulanıyor olması, bu programın köyde yaşayan çocuğun yaşamına hitap etmemesi, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarından uzakta olması gibi etkenler program kazanımlarının tam olarak gerçekleşmemesine, programın ağır ilerlemesine neden olmaktadır. Birleştirilmiş sınıf programının ve bu programa uygun ders kitaplarının olmaması, müfredat ve ders planlarının birleştirilmiş sınıf sistemine uyarlanması hususunda öğretmenler sorun yaşamaktadırlar. Programın köyde yaşayan insanların ihtiyaçlarına cevap verememesi, programdaki hedeflerin öğrenciye kazandırılmasında zamanın yetmemesi gibi durumlar yapılandırmacı yaklaşımın birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasında sıkıntılara yol açmaktadır (Sınmaz, 2009).

Birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerin büyük bir bölümü için; okulun teknolojik donanımı, herhangi bir bütçesi olmayan okul giderlerini karşılanamaması, öğretmenlik ve yöneticiliğin aynı anda yürütülmesi, mesleki rehberlik hizmetlerinin yetersizliği sorun oluşturmaktadır. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin aynı anda birden fazla sınıfın öğretme ve öğrenmesini sağlama, öğrencilerin bir bölümünün ödevlendirildiği ders saatlerinde bireysel çalışmasına imkân oluşturacak ortamı sağlama, eğitim-öğretim sürecini zenginleştirme hususunda sorun yaşamaktadırlar. Yine köy yaşamının kısıtlı imkanları, veli ilgisizliği, öğrenci sayısındaki azalmalar, meslektaşlarıyla iletişim ve etkileşim içerisinde olamama gibi konularda birleştirilmiş sınıf öğretmenleri sorun yaşamaktadırlar (Sağ , Savaş ve Sezer, 2009).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemeye yöneliktir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim sistemimizin bir gerçeği olan birleştirilmiş sınıf, birden fazla sınıfın aynı ortamda tek öğretmen tarafından okutulmasıdır. Bu durumun nedeni olarak; öğretmen sayısının eksikliği, sınıf yetersizliği ve en önemlisi de öğrenci sayısının azlığı gösterilebilir. Türk eğitim sisteminde eskiden beri varlığını devam ettiren birleştirilmiş sınıf uygulamasını Cumhuriyetin ilk dönemlerinde öğretmen eksikliği, okul ve derslik azlığı ile öğrenci sayısının az olması nedenleri zorunlu kılarken bugün ise öğrenci sayısının az olması bu uygulamanın devam etmesinin en önemli nedenidir (Erdem, 2011). Öğrenci sayısı 10'dan az olan okullara öğretmen kadrosu verilmemektedir. Öğrenci sayısı 10-21 arası bir

öğretmen, 21-41 arası iki öğretmen, 41 ve daha fazlası için üç öğretmen kadrosu verilmektedir (MEB, 2014a). Bazı nedenlerden dolayı köy nüfusu günden güne azalmakta, bu durum köy okullarının öğretim şeklini etkilemektedir. Öğrenci sayısı fazla olan ve taşıma merkezi seçilen köyler ilkokul olarak faaliyet sürdürmektedir. Öğrenci sayısı 10'dan az olan okullar kapatılarak en yakın taşıma merkezi olan köy, belde ve ilçe merkezlerine taşıma yapılmaktadır. Öğrenci sayısı 10-63 arasında olan okullar ise eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmekte ve birleştirilmiş sınıf olarak varlığını sürdürmektedir Sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümü mezun olduktan sonra kırsal kesimdeki okullara atanmakta ve mesleklerinin ilk yıllarını birleştirilmiş sınıf öğretmeni olarak sürdürmektedirler. Bu öğretmenlerin eğer köy geçmişleri yoksa işleri daha da zorlaşmakta mesleki sıkıntılar yanında bir de sosyal yönden sorunlar yaşamaktadırlar. Konuyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında birleştirilmiş sınıfın yapısından kaynaklı sorunlar, resmi evrak ve yazışma ile ilgili sorunlar, köy yaşamına adaptasyon süreci köylünün beklentileri, okulun fiziki yapısı ve teknolojik donanımda yaşanan aksaklıklar okulun yakıt, gider ve temizlik sorunları, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri, öğrenci devam-devamsızlık sorunları, müfredat kaynaklı sorunlardan bahsedilmektedir (Açan 2015; Arslan, 2013; Çağlayan, 2012; Dal, 2004; Gözler, 2009; Gürel, Çapar ve Kartal 2014; Ocakçı, 2017; Sezer, 2010; Summak, Summak ve Gelebek, 2011; Şahin, 2003 Yıldız, 2011).

Araştırma birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunları tespit etmede ve bu sorunlara çözüm üretmede yardımcı olabilir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gümüşhane ili merkez ve ilçelerine bağlı birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan kadrolu öğretmenlerle sınırlıdır.
2. Araştırma birleştirilmiş sınıflı okulda görev yapan öğretmenlerin görüşme formuna verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
3. Veriler, görüşme formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri yanıtlar içtenlikle cevaplanmış kendi görüşleridir.

1.6. Tanımlar

Bağımsız (Müstakil) Sınıf: Aynı yaş ve öğrenim düzeyindeki çocukların bir sınıfta tek öğretmen tarafından okutulduğu sınıftır (Çoşkun, 2018: 17).

Birleştirilmiş Sınıf: Farklı yaştaki çocukların bir arada eğitim görmesine imkân sağlayan sınıfa birleştirilmiş sınıf denir (Erdem,2008).

Birleştirilmiş Sınıf ğretmeni: İlkokulda birden fazla sınıfın birleştirilerek oluşturulduğu sınıfta eğitim-ğretim faaliyetlerinden sorumlu olan sınıf öğretmenidir (Sezer, 2010: 15).

Müdür Yetkili ğretmen: Birleştirilmiş sınıflı bir okulda öğretmenlik ve idarecilik görevini birlikte yürüten sınıf öğretmenidir (MEB, 2012a: 14).

Yardımcı ğrenci: Öğretmen rehberliğinde üst sınıfta okuyan öğrencilerin alt sınıfta okuyan öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olan öğrencidir (Kılınç, 2005: 35).

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Çerçeve

2.1.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı

Kırsal kesimlerde varlığını devam ettiren birleştirilmiş sınıf farklı yaş ve sınıf düzeyindeki çocukların aynı sınıfta tek öğretmen tarafından yönetilmesiyle oluşan sınıf biçimidir. Bu okullar; kırsal yerleşim yeri olan köyler, mahalleler ve mezralarda devletin eğitim görevini yerine getirmesine ve burada yaşayan öğrencilerin eğitim görmelerine imkân sağlamak için açılmıştır (Abay, 2006).

Bir ilköğretim okulu bünyesinde tüm sınıfların birleştirilerek okulda okuyan bütün öğrencilerin bir sınıfta toplanmasına birleştirilmiş sınıf denir (Doğan, 2000). Kırsal kesimdeki ekonomik ve coğrafi koşulların etkilediği ve en önemlisi öğrenci sayısının az olmasından kaynaklanarak birden fazla sınıftan aynı derslikte bir öğretmen rehberliğinde oluşturulan sınıfa birleştirilmiş sınıf denir (Köksal, 2005). Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere birleştirilmiş sınıflı okullar; kırsal yerleşim yerlerinde varlığını devam ettiren, eğitim-öğretim faaliyetlerinin tek öğretmen rehberliğinde farklı yaş ve sınıf düzeyindeki çocuklardan oluşturulmuş bir grupta sürdürüldüğü okullardır.

2.1.2. Türkiye'deki Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Tarihsel Süreci

Kurtuluş Savaşı döneminde milli eğitim sisteminin esasların belirlemek için maarif kongreleri düzenlenmiştir. O zamana kadar uygulanmakta olan ilköğretim programlarının uygulanabilir olmadığı, köylü ve kentlinin ihtiyaçlarının farklı olması sebebiyle ayrı ayrı ilkokul programlarının hazırlanması kongre tarafından belirtilmiştir. Ancak Kurtuluş Savaşının en şiddetli döneminde gerçekleşen bu kongrelerde alınan kararlar uygulamaya geçirilememiş, eğitimin amaçları tartışılmıştır.

Eğitim alanında gerçek anlamda çalışmalar yürüten ve almış olduğu kararları uygulama gücüne sahip olan Heyet-i İlmiye, çalışmalarına Cumhuriyetin ilanından önce başlamış ve 1926 yılına kadar üç defa toplanmıştır. Yapılan bu toplantılarda altı yıl olan ilkokul süresinin beş yıla indirilmesi, ilkokul öğretim programlarının geliştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Cumhuriyet kurulduktan sonra 3 Mart 1924 tarihli ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) yayınlanmış, bu kanun ile ülkede eğitim-öğretim yapan

kurumlar Maarif Vekaletine (Milli Eğitim Bakanlığı) bağlanmış, mahalle mektepleri kapatılmış, ilköğretim süresi beş yıla indirilmiştir. Aynı yıl ilkokullara yönelik 1924 programı hazırlanmıştır. 1924 programı, yeni bir program hazırlanıncaya kadar bir izlenmesi gereken geçici bir çözüm yolu olarak kabul edilmiştir (Aslan, 2011). 1924 programı iki yıl süreyle denenmiş, müfettiş ve öğretmenlerin programla ilgili görüşlerini içeren raporlar incelenmiş ve bu doğrultuda 1926 programı hazırlanmıştır. 1926 programıyla beş yıl olan ilköğretim süresi iki devreye bölünmüş, ilkokul süresi üç yıla indirilmiştir (Gürkan ve Gökçe, 1999). 1930 yılında “Köy Mektepler Müfredat Programı” hazırlanmış ve köylerde uygulamaya geçirilmiştir. Bu program köy şartlarına göre hazırlanmış ve köy çocuklarının çevrelerine daha iyi uyum sağlamaları için eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenlemiştir. 1937 yılında uygulama konulan “Köy Öğretmenleri Kanunu” ile onbaşı rütbesinde askerlik yapan ve okuma-yazma bilen köy çocukları belli bir eğitimden sonra köylere öğretmen olarak atanmışlardır. 1939 yılında Birinci Milli Eğitim Şurası toplanmış, köy ve şehir okulları arasındaki farkı azaltmak için köy okullarında ilkokul süresi beş yıla çıkarılmıştır. 1939 yılında köy okullarına yönelik hazırlanan programda birleştirilmiş sınıfların oluşturulma şekilleri belirlenmiş, öğretmenli ve ödevli dersler tanımlanmıştır. Köy okulları için hazırlanan program 1948 yılına kadar uygulamada kalmıştır (Çelenk, 2000).

1948 yılında yeni bir ilkokul programı hazırlanmıştır. 1936 programında köy okullarına yönelik hazırlanan program 1948 programında kaldırılmış, mahalli şartları ve ihtiyaçları karşılayacak esnekliğe yeni programda yer verilmemiştir. 1948 programı tüm ilkokullara uygulanan genel bir programdır. Birleştirilmiş sınıflarda, sınıflar arası gruplaştırma yapılmadığı için öğretmenin iş yükü artmıştır. Beş sınıfın birleştirilmesiyle oluşan tek öğretmenli bir okuldaki öğrenciler, günlük ders süresinin 160 dakikasını öğretmensiz olarak kendi kendilerine geçirmektedirler (Aslan, 2011).

1952 yılında köy okullarını incelemek üzere Türkiye’ye gelen Amerikalı Prof. K. V. Wofford ‘un hazırladığı raporda grup sistemini önermiştir. Bu sistemin amacı 1,2 ve 3. sınıflar bir grup, 4,5,6. sınıflar bir grup olmak üzere birleştirilerek öğretim programlarını gruplar içinde her yıl ve birbirine eşit güçlükte uygulamaktır (Binbaşoğlu, 1999:2).

1962 yılında, içerisinde birleştirilmiş sınıfların da olduğu ilkokullarda uygulanacak olan bir program hazırlanmıştır. Bu program altı yıllık pilot uygulamadan sonra son şeklini alarak 1968 yılında ilkokul programı olarak uygulamaya konulmuştur. Birleştirilmiş sınıflar için çok önemli yer tutan 1968 programı, birleştirilmiş sınıflarda öğretim ilkelerini, birleştirilmiş sınıflarda uygulanacak olan yöntemleri ayrıntılı olarak açıklamıştır (Köksal ve Yıldız, 2009). Mihver ders uygulaması 1968 programında uygulamaya konulmuştur. Uzun bir süre değişiklik yapılmadan uygulanan 1968 programı 1981 yılına kadar uygulanmıştır. 1981 yılından itibaren programlar ders bazında değişikliğe uğramış, Türkçe (1981),

matematik (1990), fen bilgisi (1992), sosyal bilgiler (1993) programları değiştirilmiştir (MEB, 1995:531).

Talim Terbiye Kurulu'nun 18.05.2000 tarih ve 122 sayılı kararıyla müstakil sınıflara uygulanan hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilgisi programlarının birleştirilmiş sınıflarda okutulması kararlaştırılmıştır. Bu kararlar birlikte ülkedeki ilköğretim okullarında aynı programın uygulanması ile; farklı programların uygulanmasından kaynaklanan uyumsuzluğun önüne geçilerek öğretimde birliğin sağlanması, adil bir ölçme ve değerlendirme sisteminin hayata geçirilmesi amaçlanmıştır (Şahin, 2010).

2004 Öğretim Programı, eğitim-öğretim sürecinde öğrenciyi aktif hale getiren, bireyin kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu, öğretmenin ise öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıran rehber rolünü üstlendiği yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. 2005-2006 yılından itibaren uygulamaya konulan 2004 programı, mevcut ders kitaplarında düzenlemeye gitmiş, öğrenciler için öğrenci çalışma kitapları, öğretmenler için öğretmen kılavuz kitapları hazırlamıştır. Birleştirilmiş sınıflarda ödevli ders saatlerinde öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinlikler öğretmen tarafından öğrencilere verilmiş, bu durum öğretmenin iş yükünü azaltmıştır. Öğrenci çalışma kitapları sayesinde öğretmenin öğrencilere hazırladığı çalışma kâğıtlarına gerek duyulmamaktadır (Köksal, 2006).

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından kabul edilerek 30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 8 yıllık zorunlu eğitim iki bölüme ayrılmıştır. Yapılan düzenlemeyle 1, 2, 3 ve 4. sınıflar ilkokul; 5, 6, 7 ve 8. sınıflar ortaokul kapsamına alınmıştır. Daha önce birleştirilmiş sınıfların bünyesinde bulunan 5. sınıflar 4+4+4 eğitim sistemiyle ortaokulların bünyesine girmiş bu durum birleştirilmiş sınıfların yapısını etkilemiştir (MEB, 2012b).

2.1.3. Diğer Ülkelerde Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Birleştirilmiş sınıf sistemi sadece Türkiye'de uygulanmakta olan bir sistem değildir. Birçok ülke bu sistemi uygulamaktadır. Bu uygulamanın nedenleri ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genellikle ekonomik, coğrafi ve demografik sebepler gösterilebilir. Aşağıdaki tabloda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ilköğretim okulları arasında birleştirilmiş sınıf oranları gösterilmiştir.

Tablo 1. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birleştirilmiş sınıf oranları

Gelişmişlik Düzeyi	Ülkeler	BSO Yüzdeleri
Gelişmiş Ülkeler	Avustralya	40
	Çek Cumhuriyeti	35
	Fransa	37
	Hollanda	53
	İngiltere	25
	İrlanda	42
	İskoçya	25
	İsveç	35
	Kanada	20
	Norveç	42
Gelişmekte Olan Ülkeler	Burkina Faso	36
	Hindistan	84
	Laos Halk Cumhuriyeti	64
	Pakistan	58
	Peru	78
	Sri Lanka	63
	Zambiya	26

Kaynak: Pridmore (2004); Little (2006); Mulryan- Kyne'den (2006) aktaran: Higgins ve Mulkeen (2009:16).

Tablo 1'e göre birleştirilmiş sınıf sistemi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kullandığı bir sistem olmakla birlikte bu oran gelişmekte olan ülkelerde daha fazla görülmektedir.

Vietnam hükümetinin şehirlerde eğitimin kalitesini yükseltmeyi amaçlaması ve bu konuda çaba göstermesi neticesinde kent ve kırsal kesimde öğrenim gören çocuklar arasında eğitim mesafesi açılmış, hükümet kırsal kesimdeki çocuklara yardım etmesi hususunda baskı altına alınmıştır. Bu baskı üzerine Vietnam Eğitim Bakanlığı ve UNICEF işbirliğiyle kırsal kesimdeki öğrencilerin eğitim kalitesini artırmak, Evrensel Temel Eğitim politikasını gerçekleştirmek üzere "Okulu Çocuğa Götürmek" projesini hayata geçirmiştir. Bu proje ile birleştirilmiş sınıf uygulaması teşvik edilmektedir. Ancak birleştirilmiş sınıf uygulaması Vietnam'da yeni bir uygulama olmayıp, bu proje ile birleştirilmiş sınıflarda bir yenilenme hareketi başlamıştır. Öğretmen merkezli uygulamalar, öğrencinin ezberden okuması, öğretmenin söylediğinin tekrar edilmesi vb. zamanı geçmiş uygulamaların kaldırılması amaçlanmaktadır (Kazu ve Aslan, 2011).

Avrupa'nın özellikle kırsal kesimlerinde birleştirilmiş sınıf uygulamasına sıkça rastlanmaktadır. Birleştirilmiş sınıf sayısı Fransa ilkokullarının %37'ni oluştururken, Finlandiya ve Hollanda'da ise müstakil sınıflı okullardan fazladır (Mulkeen ve Higgings, 2009).

2013 yılında Avusturya'da tüm ilkokulların %15,3'nü, 2012 yılında Finlandiya'da ise tüm ilkokulların %16,4'nü birleştirilmiş sınıflar oluşturmaktadır. Finlandiya ve Avusturya'da birleştirilmiş sınıfların var olması iki nedene bağlanmıştır. Birinci neden kırsal kesimde

doğum oranlarının düşmesi ve kırsal kesimden dışarı göç hareketleri sonucunda ilkokullardaki öğrenme gruplarını dengelemek ve okulların kapanmasını önlemektir. Birleştirilmiş sınıfların bu ülkelerde var olmasının ikinci nedeni ise felsefi temeller ve pedagojik amaçlar doğrultusunda öğrencilerin öğrenmelerinin yaş ve derece gibi varsayımlarla gerçekleşmeyeceğini, bireysel olarak ihtiyaç duyulan öğrenmenin gerçekleşeceği görüşüne bağlanmıştır (Beihammer ve Hascher, 2015).

Güney Afrika'daki ilkokulların %30'u birleştirilmiş sınıflardan oluşmaktadır. Bu uygulamanın yürütüldüğü okullarda öğretmenler kaliteli eğitim vermekte zorlanmaktadır (Blease ve Condy, 2015).

2.1.4. Birleştirilmiş Sınıfın Ortaya Çıkma Nedenleri

Birleştirilmiş sınıf uygulaması cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen sayısının azlığı ve köy okullarındaki derslik sayısının yetersizliği gibi nedenlerden ötürü ortaya çıkmış ancak sonraki yıllarda başlayan köyden şehre göç hareketleri köy nüfusunu azaltmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli proje ve politikaları sayesinde öğretmen eksikliği ve derslik ihtiyacı büyük ölçüde giderilmiştir. Ancak köyden şehre göçün sonucunda öğrenci sayısının eksikliği sorunu ortaya çıkmış ve bu sorunun önüne geçilememiştir. Hatta günümüzde varlığını devam ettiren birleştirilmiş sınıflı okullarda birden fazla derslik bulunmaktadır. Fakat öğrenci sayısının azlığı nedeni ile bu derslikler kullanılmamaktadır. Türkiye'de derslik sayısının azlığından kaynaklan birleştirilmiş sınıf uygulaması, öğretmen ve öğrenci sayısının azlığından kaynaklanan sorunlara göre daha azdır. Bu uygulamaya en çok neden olan durum öğrenci sayısının azlığıdır (Köksal, 2005: 12).

Öğretmen sayısının azlığı da birleştirilmiş sınıf uygulamasının ortaya çıkmasında önemli bir nedendir. Örneğin; öğrenci sayısı yaklaşık 40 olan bir köye 3 derslik yapmak yerine 1 derslik yapılması ve bu okula üç öğretmen yerine bir öğretmen görevlendirmesi yine öğrenci sayısı 60-70 olan bir köye 5 derslik yapmak yerine 3 derslik yapılması ve beş öğretmen yerine iki ya da üç öğretmen görevlendirilmesi daha ekonomiktir (Köksal, 2005:8). Bu avantaja rağmen köy okullarının çalışma şartları ağır olduğundan öğretmenlerin çeşitli nedenlerle il ve ilçe merkezlerine atamaları yapılmaktadır. Bu nedenler; eş durumu ataması, sağlık özrü ve normal tayin hakkıdır. Böyle durumlarda köy okullarının öğrenci sayısı bağımsız sınıf oluşturmak için yeterli olsa da öğretmen yetersizliği nedeniyle birleştirilmiş sınıf uygulamasını zorunlu kılmaktadır (Gözler, 2009).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının ortaya çıkma nedenlerinden biri de derslik yetersizliğidir. Öğrenci sayısının fazla olduğu köylerde bağımsız sınıf oluşturmak için yeterli derslik olmaması birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapılmasına neden olmaktadır. Örneğin öğrenci sayısı bağımsız dört sınıf olacak şekilde yeterli olabilir. Ancak bu okulda

dört derslik yerine iki ya da üç derslik olması durumunda sınıfların birleştirilmesine neden olmaktadır.

Öztürk (2005:17), birleştirilmiş sınıfların var olmasını ve varlığının devam ettirmesini dört nedene bağlamıştır. Bunlar:

1. Öğretmen eksikliği,
2. Öğrenci sayılarının yetersiz olması,
3. İklim ve ulaşım şartları,
4. Öğrenci azlığı.

Little (2004), UNESCO'nun 2005 Herkes İçin Eğitim (EFA) raporunda birleştirilmiş sınıflarda öğretim yapılmasını şu on nedene bağlamıştır:

1. Nüfusun az olduğu yerleşim yerlerinde yer alan okullarda okuyan tüm sınıf kademelerindeki öğrencilerin bir ya da iki öğretmen sorumluluğunda olması,
2. Aynı okul binasında müstakil sınıf ve birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin bulunması,
3. Önceden normal öğretim yapılan okullarda öğretmen ve öğrenci sayısının azalması,
4. Nüfusun ve öğrenci sayısının fazla olmasına rağmen yeterli sayıda öğretmen olmaması,
5. Velilerin çocuklarını bazı nedenlerle popüler okullara göndermeleri sonucunda popülerliği az olan okullardaki öğretmen ve öğrenci sayısının azalması,
6. Bir sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısının, resmîyette yer alan sınıf mevcudunu aşması sonucunda bazı öğrencilerin diğer sınıf kademelerinde okuyan öğrencilerle birleştirilmesine gerek duyulması,
7. Geniş sınıf düzeyi ve yaş aralığı olan öğrencileri kapsayan, öğretmenlerin öğrenim görecek öğrencilerin bulunduğu bölgeye taşınmasıyla oluşan gezici okul uygulaması,
8. Görev yelerine gitmeyen öğretmen sayısının fazlalığı ve yapılan düzenlemelerin öğretmen eksikliğini gidermede yetersiz kalması,
9. Okulda normal öğretimi destekleyecek kadar resmî öğretmen sayısı olmasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı öğretmen sayısının yetersiz olması,
10. Okulların bazılarının müfredat ve pedagojik reform gibi nedenlerle sınıflarını birleştirmesidir.

2.1.5. Birleştirilmiş Sınıf Oluşturulma Biçimleri

Aşağıdaki tabloda öğretmen sayısına göre birleştirilmiş sınıf oluşturma şekilleri verilmiştir.

Tablo 2. Birleştirilmiş sınıfların oluşturulma biçimleri

Öğretmen Sayısı	1. sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf
1		(1+2+3+4)		
2		(1+2)		(3+4)
3	1		(2+3)	4

Tablo 2'ye göre birleştirilmiş sınıflı okulda 1 öğretmen olduğu durumlarda göre 1 2, 3 ve 4. sınıflar birleştirilir. Bu birleştirme türü sınıf yönetiminin ve eğitim sürecinin en zor olduğu sınıf şeklidir. Bu oluşturma şekli çeşitli nedenlere bağlanabilir. Bazen öğrenci sayısının yeterli ancak öğretmen ve derslik sayısının yetersiz olduğu durumlarda kullanılır. Bazen de derslik ve öğretmen sayısının yeterli ancak öğrenci sayısının eksik olduğu okullarda kullanılır. Tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda müfredat programında belirtilen kazanımlara ulaşmak ve bu kazanımların her biri için ayrı ayrı etkinlik yaptırmak oldukça güçtür.

Tablo 2'ye göre iki öğretmenin görev yaptığı birleştirilmiş sınıflı okulda sınıflar A ve B grubu olacak şekilde ikiye bölünür. A grubu 1 ve 2. sınıf, B grubu 3 ve 4. sınıf şeklinde birleştirilir.

Birleştirilmiş sınıflı okulda üç öğretmen görev yapıyorsa 1. sınıf müstakil, 2. ve 3. sınıf birleştirilmiş, 4. sınıf müstakil olacak şekilde düzenleme yapılır. Öğrenci sayılarına göre bu birleştirilme şekli değiştirilebilir. Genel olarak üç öğretmenin bulunduğu okulda 1 ve 4. sınıfların bağımsız sınıf olması benimsenir.

2.1.6. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Faydaları

Birleştirilmiş sınıf uygulaması çeşitli nedenlerden dolayı zorunluluk olarak görülse de özellikle farklı yaş ve sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında etkileşim ve iletişime katkı sağlamaktadır. Uygulamanın bazı faydaları şu şekilde sıralanabilir (Abay, 2006: 30; Açı, 2015: 25; Doğan, 2000; Köklü, 2000; Summak, Summak ve Gelebek, 2011: 1222; Yıldız, 2009; Yıldız, 2011):

1. Birleştirilmiş sınıfta okuyan farklı sınıftaki çocuklar birbirleriyle etkileşim ve iletişim halindedirler. Gelişim seviyeleri ve hazırbulunuşluluk düzeyleri farklı olan bu öğrencilerin aynı ortamda, sınıf seviyelerine uygun öğretme-öğrenme süreci geçirmeleri amaçlanır.
2. Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenciler, ders esnasında zamanlarının büyük bir bölümünü kendi kendine çalışarak geçirirler. Kendi kendine çalışma sayesinde bu öğrenciler kendi kendini yönetme, araştırma yapma ve kendi kendine öğrenme gibi beceriler geliştirmektedirler.
3. Kırsal kesimlerde yer alan birleştirilmiş sınıflı okulların olanakları kısıtlı ve çalışma şartları da zordur. Öğretmen ve öğrenciler okulla ilgili bazı işleri beraber yürütürler.

Öğrenciler; okulun boya, temizlik ve bahçe düzenleme gibi işlerinde sorumluluk alırlar. Almış oldukları sorumluluk sayesinde çeşitli deneyim, bilgi ve yaratıcı güçlerini günlük yaşamlarında kullanırlar. Böylece daha yaratıcı ve daha becerikli bir birey olarak yetişirler.

4. Birden fazla sınıfın birleştirilmesiyle oluşan bu tür okullara bir öğretmen görevlendirilmesi öğretmen istihdamında tasarruf sağlar.

5. Nüfusun az olduğu yerleşim birimlerine beş derslikli bir okul yapmak oldukça güçtür. Bu tür yerleşim yerlerine bir ya da iki derslikli bir okul yapılarak tasarruf elde edilir. Böylece küçük yerleşim yerlerine eğitim hizmetinden yararlanma imkânı sağlanır.

6. Birleştirilmiş sınıf uygulaması sayesinde taşınmalı eğitim ve yatılı okulların karakteristik sorunlarının önüne geçilmiş olur.

7. Birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrenciler geçen yıllarda iyi öğrenemedikleri bir konuyu öğretmenin alt sınıfa ders işlediği sırada dersi takip ederek bu konudaki eksikliğini giderebilir. Yine öğrenciler üst yıllarda göreceği bir konuyu öğretmenin üst sınıfa ders anlattığı sırada dersi takip ederek konuya aşına olur. Müstakil bir sınıfta bazı nedenlerden dolayı okumayı öğrenememiş ya da derslerinden çok geri kalan bir öğrenciyi sınıf seviyesine yükseltmek oldukça zordur. Ancak birleştirilmiş sınıflarda farklı seviye ve sınıf gurubundaki öğrencilerin birlikte ders yapmasından dolayı bu sorun güç bir durum olmaktan çıkmaktadır. Aynı düzeyde olan öğrenciler sınıfları farklı olsa bile birleştirilmiş sınıflarda aynı etkinlikleri yaptığı için geçmiş yıllardan gelen eksikliklerini giderebilir. Bağımsız sınıflarda böyle bir durum söz konusu olmadığı için bu durum sorun olarak devam etmektedir. Birleştirilmiş sınıf ortamı ezberci sistemin yok edileceği en uygun ortamdır.

8. Birleştirilmiş sınıfta, üst sınıfta okuyan öğrencilerin alt sınıflarda okuyan öğrencilere rehberlik etmeleri, onların öğrenmelerine yardımcı olmaları için uygun ortam bulunmaktadır. Örneğin öğretmen, 2 ve 3. sınıf öğrencilerine ders işlediği sırada 4. sınıf öğrencilerini 1. sınıfta okuyan öğrencilere okuma-yazma konusunda yardımcı olmaları için görevlendirebilir. Bu sayede 4. sınıf öğrencisi sorumluluk almakta ve bu durum öğrencinin öğreticilik yeteneğinin gelişimine katkı sağlamaktadır. 1. sınıf öğrencisi bu uygulamayla birebir eğitim almakta, üst sınıfta okuyan arkadaşıyla iletişimini güçlendirmektedir. Ancak bu görevlendirmeler sınırlı olmalı, büyük çocuklar kendi çalışmalarından uzun bir süre alıkonulmamalı ve imkân varsa bu roller başka çocuklara da verilmelidir. Yardımcı öğrenci sayesinde öğretmen zaman kazanır. Bu görev sayesinde öğrenciler sosyalleşme ve

olgunlaşma fırsatı yakalamış olurlar. Ayrıca yardımcı öğrencilerin küçük öğrencilere rehberlik etmeleri onların liderlik yeteneklerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

9. Birleştirilmiş sınıfta farklı yaş, sınıf ve seviyedeki öğrenciler bir arada eğitim görmektedirler. Böylelikle bu öğrencilerin etkileşim içerisinde olması iş birlikli öğrenmelerini sağlamaktadır. Ayrıca bu etkileşim, öğrencilerin sosyal yönlerinin gelişmelerine katkı sağlayacaktır.

2.1.7. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Sınırlılıkları

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının olumlu yönleri yanında birçok olumsuz yönü de vardır. Bu olumsuzluklar şöyle sıralanabilir:

1. Bağımsız sınıflara uygulanan program 2000-2001 öğretim yılından beri birleştirilmiş sınıflara da uygulanmaktadır. Tek sınıfı okutan bir öğretmenle, beş sınıf okutan bir öğretmenin görev, yetki ve sorumlulukları tartışılmaz (Köksal, 2009: 17). Aynı müfredat programının uygulanması birleştirilmiş sınıf öğretmenin iş yükünü ve sorumluluğunu da artırmaktadır.
2. Birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenler göreve başladığı ilk yıllarda birleştirilmiş sınıfla ilgili yeterli bilgiye sahip değildir. Birleştirilmiş sınıfta çalıştıkça deneyim kazanmakta ve işi yaparak yaşayarak öğrenmektedir. Sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlerin tamamının birleştirilmiş sınıf uygulaması konusunda yeterli bilgisi bulunmamaktadır (Köklü, 2000: 34).
3. Müstakil sınıflara uygulanan program, birleştirilmiş sınıflara da uygulanmaktadır. Ancak müfredat programı köyün, köylünün ve köy çocuğunun ihtiyaçlarına cevap vermekten oldukça uzaktır. Şehir yaşamıyla köy yaşamını eş değer göremeyiz (Abay, 2006: 20).
4. Birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları önemli bir sorun müfredat programının eğitim-öğretim yılı sonuna yetiştirilememesidir. Dört sınıfın her biri için yıllık plan hazırlanmasına rağmen hedeflerin tamamına ulaşmak, süre azlığı nedeniyle oldukça güçtür. Birden fazla sınıfın aynı anda öğrenim görüyor olması zaman yetersizliğine neden olmaktadır (Dursun, 2006).
5. Birleştirilmiş sınıfta dersler bir ders saati içerisinde öğretmenli ve ödevli dersler olmak üzere iki şekilde işlenmektedir. Ders bitimine yakın ödevlendirilen derslerin değerlendirmeye alınması durumunda öğretmenli ders süresi azalacak, öğretmenli derse devam edilirse de ödevlendirilen ders ile ilgili öğrenmeler kontrol edilemeyecek, değerlendirme ve geri dönütler eksik kalacaktır. Birleştirilmiş sınıflarda öğretimi yönetmek oldukça zordur (Gültekin, 2009). Yine öğretmenin ders için harcayacağı enerji ve zaman artmaktadır. Özellikle ödevlendirilen öğrencilerin

bireysel çalışmaya yönlendirilmeleri neticesinde etkinlik ya da konuyu iyi öğrenememiş öğrencilerin dersi bölerek öğretmene sorular sorması, etkinliği yapamadığı için dikkatini ve enerjisini farklı yönere taşımaları sonucunda sınıf düzenini bozmaları ders bütünlüğünün bozulmasına neden olmaktadır. Ödevli derslerde etkinliği kısa sürede bitiren öğrencilerin ders işlemekte olan öğretmenden dönüt almaya çalışmaları, değerlendirilme istekleri dersin akışını bozmaktadır. Bu bağlamda sınıf yönetiminde çeşitli sorunlar ortaya çıkmakta, öğretmen yorulmaktadır.

6. Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenler arasından seçilen biri, müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirmektedir. Bu durum da zaten eğitim-öğretim sorumluluğu bulunan öğretmene kurumla ilgili resmi yazışmalar, evrak takibi, evrak alımı ve teslimi gibi birtakım ek sorumluluklar yüklemektedir. Bu okulların genelde il ve ilçe merkezlerine uzak olduğu düşünülürse, buna bir de iklim ve ulaşım ile ilgili sorunlar eklendiğinde resmi işlemler öğretmen için bir hayli sorun olmaktadır. Son yıllarda İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve okullar arasında resmi yazışmalar internet üzerinden bazı bilgisayar programlarıyla yürütülmekte ancak köyde internet bağlantısı olmayışı veya bağlantı sorunları yüzünden aksaklıklar ortaya çıkabilmektedir.

7. Birleştirilmiş sınıfta öğretmen, öğretmenlik görevi yanında idarecilik görevini de yapmaktadır. Okulun ihtiyaçları, araç-gereç eksiklikleri, bakım-onarım işleri, yakacak ihtiyaçları, teknolojik donanım eksiklikleri, çatı ve tesisat aksaklıkları, bahçe düzenlemesi öğretmen sorumluluğundadır. İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 76. Maddesi'nde belirtilen "Her yıl köylere ayrılan bütçenin %10'u köy okullarına ayrılır." ifadesinin ve okul-aile birliğinin köy okullarında formaliteden öteye geçememesi öğretmeni ekonomik açıdan yormaktadır. Başaran'a (1996: 166) göre köyde çalışan öğretmenin en büyük sorunu köy bütçesinden okula ayrılan paranın muhtarlık tarafından okula verilmemesidir. Bu durum öğretmenle muhtar arasında ilişki bozukluğuna neden olmaktadır (Akt. Dal, 2004: 24). Öğretmenlik yanında idari işleri de yürütmenin zorluğu, velilerin okula ilgisizliği, mesleki yalnızlık ve doyumsuzluk, çevreden yardım alamama gibi etkenler öğretmeni sıkıntıya sokmaktadır (Gelebek, 2011: 19).

8. Genellikle köylerde göreve başlayan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri uyum ve alışma sorunları yaşamaktadırlar. Bu sebepten dolayı çeşitli mazeretlerle köyden bir an önce kurtulmanın yolunu ararlar. Bunun sonucunda birleştirilmiş sınıflı okullar çokça öğretmen değişikliği yaşamaktadır (Doğan, 2000: 218).

9. Köylerde yaşayan insanların geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Özellikle bazı dönemlerde aileler işlerinde kendilerine yardım etmesi için çocuklarını tercih etmekte bu durum öğrencilerin okula devamsızlık yapmalarına neden olmaktadır (Sınmaz, 2009: 18).

10. Öğretmenin; görev ve sorumluluğunu artırması, derse hazırlık için daha çok zaman ve enerji harcaması, konuyla ilgili yeterli bilgi ve birikiminin olmaması, yeteri kadar rehberli hizmeti alamaması birleştirilmiş sınıf uygulamasının sınırlılıklarıdır (Köksal, 2009).

2.1.8. Birleştirilmiş Sınıfta Öğrenme-Öğretme Süreçleri

Birleştirilmiş sınıfı bağımsız sınıftan ayıran en belirgin fark ders işleniş biçimidir. Bağımsız sınıfta dersler; öğretmenin aktif olarak dersleri yönettiği, öğrencinin süreçte aktif olduğu, değerlendirme ve geribildirim faaliyetlerinin ders süreci içerisinde yapılmasına imkân sağlayacak şekilde ilerler. Farklı yaş ve sınıftaki öğrencilerin bir arada eğitim gördüğü birleştirilmiş sınıfta ise dersler; öğretmenin bir sınıfa ders işlerken diğer sınıf ödevlendirdiği, öğrencilerin bir bölümünün süreçte pasif olduğu, ders sürecinde değerlendirme ve geribildirim faaliyetlerinin yapılmasının zor olduğu şekilde ilerler. Dersler öğretmenli ve ödevli dersler olmak üzere iki şekilde işlenir.

2.1.8.1. Öğretmenli Dersler

Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin öğrenme-öğretme sürecine doğrudan katıldığı, dersi direkt yönettiği ve öğrencilerle doğrudan ilgilendiği derslere öğretmenli dersler denir. Öğretmen ders esnasında öğrencilere kılavuzluk ederek kazanımlarda yer alan etkinlikler birlikte yapılır (Erdem, 2006: 3). Öğretmenli dersler tercih edilirken öğrencilerin tek başına öğrenmekte zorlanacağı konulara ve derslere öncelik verilmelidir. Öğretmenli derslerde seçilecek olan konular öğrencilerin ilk defa karşılaşacağı zorlukta, gündelik hayatın içerisinde önem arz eden konular olmalıdır. Bu derslerin planını öğretmen yapar ve öğrencilerle beraber dersler işlenir (Doğan, 2000:183). Öğretmenli derslerde öğretmen, öğrencilerin Türkçe, matematik, fen ve teknoloji gibi bireysel olarak öğrenmekte zorluk çekecekleri derslere ağırlık vermelidir (Yıldız, 2011: 24).

Öğretmenli dersler ile ödevli dersler arasında bir denge kurulmalı, bir bütünlük içerisinde bu dersler yürütülmelidir. Öğretmenli ders saatlerinde, öğrencilerin kendi kendine çalışacakları ödevli saatte konulara açıklık getirilmelidir. Kendi kendine çalışacak öğrencilerin öğrenirken zorlanacağı konulara ağırlık verilmeli sadece öğretmenli derslerdeki öğrendikleri ile ilgili etkinliklere yer verilmemelidir. Böylelikle ödevlendirilen dersleri öğrenilen konuların tekrarı olmaktan kurtarılmış olur (Köklü, 2000: 185).

Birleştirilmiş sınıflarda bir öğretmen birden çok müfredat uygulamaktadır. Bunun için zamanını en etkili ve verimli olacak şekilde kullanmalıdır. Etkili verilen dersin sonunda ödevli derse başlayan öğrenci bir sıkıntı çekmeden eğitim-öğretimine kendi başına ve öğretmen rehberliğinde devam edebilir (Abay, 2007: 15).

2.1.8.2. Ödevli Dersler

Birleştirilmiş sınıflarda öğretim faaliyetinin öğretmen tarafından önceden planlayarak oluşturduğu ve öğretmen liderliğinde öğrencilerin kendi kendilerine yaptıkları derslere ödevli dersler denmektedir (Samancı, 2015).

Birleştirilmiş sınıfta, bir sınıfa öğretmen eşliğinde ders işlenmektedir. Ders esnasında diğer sınıf kademelerinde okuyan öğrenciler ödevlendirilmektedir. Öğretmen, öğrencilerin önceki derslerde öğrendiklerine fırsat sağlayan ve kendi başlarına öğrenebilecekleri kazanım etkinliklerine yer vermelidir. MEB tarafından ücretsiz ders kitabı yanında öğrenci çalışma kitabı da dağıtılmaktadır. Çalışma kitaplarında öğrencilerin derslerde öğrendikleri konularla ilgili etkinlikler yer almaktadır. Bu etkinlikler yanında farklı etkinliklere de yer verilmelidir. Öğretmensiz ders saatlerinde öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler yanında, sonraki derse hazırlıkla ilgili çalışmalar, okuma ve yazma etkinlikleri, öğrenilen bilgilerin tekrarı ve ölçülmesi, sosyal aktivitelere hazırlık, uygulama bahçesi gibi çalışmalara da yer verilebilir (Abay, 2007: 16). Öğretmen, öğrencilerin kendi başlarına yapacağı çalışmanın rastlantıya bırakılmaması için, hangi etkinliklerin yapılacağını önceden belirlemek ve öğrencilere duyurmak durumundadır (Abay, 2006: 40).

Öğretmen ödevli dersleri iyi bir şekilde planlamalıdır. Öğrenciler ödevli saatlerde kendi başlarına çalışmaktadır. Öğretmen idaresinde yapılmayan bu etkinlikler rastlantıya bırakılmamalı, öğrenciler; ne yapacakları konusunda bilgilendirilmeli, örneklerle açıklamalar yapılmalıdır. Ödevli saatler, öğrendiklerini tekrar saati değil, yeni öğrenmelere ve öğrencinin sürece etkin katılımına imkân sağlayan kendi kendine çalışma saatleridir. Ödevli saatlerde verilen etkinliklerin amacı; öğrencileri oyalamak, meşgul etmek ve susturmak değil onların kendi başlarına çalışarak beceriler kazanmasına ve bir şeyler öğrenmesine yardımcı olmaktır.

Öğretmenler ödevli dersleri yaparken şu hususlara dikkat etmelidirler:

1. Öğrencilerin kendi kendine çalışma saatlerinde çalışacakları etkinlikler öğretmen tarafından iyi bir şekilde planlanmalıdır.
2. Öğretmensiz derslerde öğrencilerin kendi kendilerine çalışmalarına imkân sağlayacak ortam hazırlanmalı ve gerekli tedbirler alınmalıdır.
3. Öğrencilerin ödevli saatlerde kullanacakları araç-gereçler öğretmen tarafından önceden belirlenmeli ve temin edilmeli, ders esnasında hazır bulundurulmalıdır.

4. Ödevli saatlerde kullanılacak kaynak ve yardımcı kaynaklar öğrencilerin istedikleri zaman kolayca ulaşabileceği yerde olmalıdır.
5. Öğretmen, ödevli saatin planını yaparken öğrencilerin de görüşlerini almalı ve dersle ilgili yapılacak açıklamalar açık ve anlaşılır olmalıdır.
6. Öğrencilerin kendi kendine çalışma saatlerinde yapmış oldukları etkinlikler öğretmen tarafından kontrol edilmeli, değerlendirme ve geri dönütler zamanında verilmelidir.
7. Birinci ve ikinci sınıf düzeyinde okuyan öğrencilere verilecek etkinlikler uzun süreli olmamalı, farklı etkinliklere yer verilmelidir (Açan, 2015: 32).

Öğretmenin, kendi kendine çalışma saatlerinde öğrenci çalışma kitabı etkinlikleri yanında aşağıdaki etkinliklere de yer vermesi uygun olur.

Tablo 3. Ödevli derslerde verilecek etkinlikler

Yeni derse hazırlık	Öğrencilerin bir sonraki derste işleyeceği konunun anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla ödevli saatte bir sonraki konu ödev olarak verilir.
Geçen derslerin tekrarı	Önceki derslerde işlenmiş konularla ilgili etkinlikler ödevli saatlerde öğrencilere verilir. Böylelikle önceki konuların tekrarı yapılır. Burada önemli olan ezbere yönlendiren tekrarlardan kaçınmak, öğrencileri düşünmeye yönlendiren ve öğrencilerin ilgisine dayanan etkinliklere yer vermektir.
Okuma etkinlikleri	Ödevli saatlerde dergi, kitap, gazete, masal, şiir, serbest okuma gibi etkinliklere yer verilebilir. Böylece öğrencilerin okuma hızları artacak, öğrenciler ilgilerini çeken konularda bilgi sahibi olabileceklerdir.
Yazma etkinlikleri	Öğrencilere kendi kendine çalışma saatlerinde mektup, dilekçe, bulmaca, anı, gözlem, hikâye tamamlama gibi yazma ve düşünme etkinlikleri yaptırılabilir.
Bilgilerin ölçülmesi	Öğretmen, öğrencilerin öğrendiklerini değerlendirmek amacıyla testler hazırlayıp öğrencilere ödevli ders saatinde uygular. Testler uygulandıktan sonra toplanır, cevaplanır, değerlendirilir ve geri dönütler verilir
Derslik ve okulla ilgili işler yapmak	Sınıf kitaplığı düzenlemek, araç- gereçleri yerlerine koyma ve bozuk olanları tamir etmek, temizlik işleri yapmak gibi faaliyetler ödevli saatlerde verilebilir.
Uygulama bahçesindeki çalışmalar	Ağaçlandırma faaliyetlerine katılmak, ağaçların sulanması ve bakımı, bahçede temizlik ve düzenleme etkinlikleri ödevli saatlerde öğrencilere verilebilir
Sosyal etkinliklere katılmak	Milli bayramlara hazırlık yapmak, sınıfı bayram için süslemek, sosyal faaliyetlere katılmak, gezi planı yapmak ödevli saatlerde öğrencilere verilebilir
Değerlendirme etkinlikleri	Okul gazetesi ve panolara konulacak olan resim, şiir, yazı seçimlerini yapmak

Kaynak: Abay (2006: 44), MEB (2000: 34), Yıldırım (2008: 18).

Ödevli çalışma saatlerinde öğretmen, genellikle öğrenci çalışma kitaplarının etkinliklerini yaptırmaktadır. 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan öğrenci çalışma kitapları ders kitaplarındaki konular temel alınarak hazırlanmıştır. Ders kitabında yer alan konularla ilgili bilgi, beceri kazandırmayı amaçlayan öğrenci çalışma kitaplarında geleneksel ve alternatif öğrenme yöntemleri kullanılmıştır (Özer vd, 2005:3). Çalışma kitapları; ders kitabına göre hazırlanmış, kazanımlara ulaşılp ulaşılmadığını kontrol etmeyi sağlayan, çocuğun yeteneklerini geliştirmek için çeşitli etkinliklere yer verilen, yeni bilgi ve beceri öğrenmeye fırsat sunan ve çeşitli etkinliklerin

bulunduğu defter mahiyetindeki kitaplardır (Gelebek, 2011: 64). Öğrenci çalışma kitaplarında; 5 N 1K, neden-sonuç, kavram haritası, diyalog tamamlama, balık kılıcı, yorumlama, bulmaca, tahmin etme vb. gibi teknikler kullanılmıştır (Demirci, 2005: 26). Çalışma kitaplarındaki etkinlikler sayesinde üst düzey becerilerin gelişimine katkı sağlanacaktır (Karafilik vd, 2008: 8). Öğrenci çalışma kitaplarında öğrencilerin ilgisine hitap eden, aynı tür etkinliklerin tekrarından kaçınan, öğrencileri farklı yollarla kendilerini ifade etmelerine yardımcı olan ve kendi öğrendiklerini değerlendirmelerine imkân sağlayan etkinlikler bulunmaktadır.

Aşağıdaki tabloda MEB'in (2014b) birleştirilmiş sınıflar için hazırladığı haftalık ders çizelgesinin pazartesi günü örneği verilmiştir.

Tablo 4. Bir, iki ve üç öğretmenli birleştirilmiş sınıflar pazartesi günü ders çizelgesi

Öğretmen Sayısı	Sınıflar			
	1. sınıf	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf
Bir öğretmen	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ	Hayat Bilgisi	Sosyal Bilgiler
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe	Türkçe
	Türkçe	Türkçe	TÜRKÇE	TÜRKÇE
	MATEMATİK	MATEMATİK	Matematik	Matematik
	Oyun ve Fiz .Et.	Oyun ve Fiz. Et.	Oyun ve Fiz. Et.	DİN KÜLTÜRÜ
İki öğretmen	GÖRSEL SANATLAR			
	HAYAT BİLGİSİ		Hayat Bilgisi	SOSYAL BİLGİLER
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	Türkçe
	Türkçe	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE
	MATEMATİK	Matematik	Matematik	MATEMATİK
	GÖRSEL SANATLAR		YABANCI DİL	Yabancı Dil
	OYUN VE FİZ. ET.		Oyun ve Fiz. Et.	İNSAN HAKLARI
	HAYAT BİLGİSİ	HAYAT BİLGİSİ	Hayat Bilgisi	SOSYAL BİLGİLER
	TÜRKÇE	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE
	TÜRKÇE	Türkçe	TÜRKÇE	TÜRKÇE
Üç öğretmen	MATEMATİK	MATEMATİK	Matematik	MATEMATİK
	GÖRSEL SANATLAR	Yabancı Dil	YABANCI DİL	DİN KÜLTÜRÜ
	SERBEST ETKİNLİKLER	GÖRSEL SANATLAR	GÖRSEL SANATLAR	MÜZİK

Tablo 4'e bakıldığında bir öğretmenli birleştirilmiş sınıflar; tek öğretmen tarafından idare edilen, dört sınıfın birleştirilmesiyle oluşan ve bu duruma uygun haftalık ders programı hazırlanan sınıf düzenlemesi görülür. Büyük harfle yazılan dersler öğretmen eşliğinde işlenen, küçük harfle yazılan yerler ise ödevlendirilen derslerdir. Örneğin

pazartesi günü dördüncü ders saatinde birinci ve ikinci sınıflara matematik dersi öğretmenli olarak işlenirken, üçüncü ve dördüncü sınıflar matematik dersinde ödevlendirilir.

Tablo 4 incelendiğinde 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin bir grup, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin bir grup olacak şekilde birleştirildiği görülür. Bu iki grupta da dersler birer öğretmen eşliğinde görülür. Yine tablo 4'e göre örneğin pazartesi günündeki 3. ders saatinin 3 ve 4. sınıf öğrencilerine olmak üzere matematik dersi için ayrıldığı gözlenmektedir.

Tablo 4'e bakıldığında 1. sınıf müstakil, 2 ve 3. sınıf öğrencileri bir grup ve 4. sınıf müstakil olacak şekilde derslerin birer öğretmen eşliğinde işlendiği üç sınıf görülür.

2.2. İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmalar başlığı altında 2000 yılından itibaren konuyla ilgili yurt içi ve yurtdışında yapılan araştırmalar incelenerek, araştırmalarda elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlara değinilmiştir.

Yerlikaya'nın (2000) köy ve şehirde görev yapan sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini incelediği araştırmasında, köy öğretmenlerinin şehir merkezinde çalışan öğretmenlere göre çalışma ortamı ve koşullarının kötü olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Araştırma da köy okullarının merkeze olan uzaklığı, birleştirilmiş sınıflarda tek öğretmenlik yapmanın zorluğu, stajyer öğretmenlerin köyde çalışmanın zorluğu bulgularına ulaşmıştır.

Şahin'in (2003) öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışma, Ankara ilinde birleştirilmiş sınıfta görev yapmakta olan 75 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından geliştirilen 28 sorudan oluşan form kullanılarak yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenler genellikle birleştirilmiş sınıf konusunda deneyimi az olan, mesleğe yeni başlayan ve genç öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin genellikle il ve ilçe merkezlerine gidiş-geliş yaptıkları, görev yaptıkları çevreyle etkileşimlerinin oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Birleştirilmiş sınıfla öğretmenlik hayatına başlayan öğretmenler; yalnızlık, başarısızlık ve kendine güvensizlik duygularını yoğun olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %96'sı birleştirilmiş sınıf yerine bağımsız sınıfta öğretmenlik yapmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %60'ının her öğrencinin potansiyeline uygun öğrenme fırsatı sunması, %41'inin öğretiminin rekabetten çok yardımlaşma ve dayanışmayı desteklemesi, %37'sinin farklı yaş ve sınıftaki öğrencilerin daha yoğun iletişim ve etkileşimde olduğunu söylemeleri birleştirilmiş sınıfın bağımsız sınıfa göre üstünlükleri olarak gözlenmektedir. Bu duruma rağmen araştırmaya katılan öğretmenlerin %91'i birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilmesi gerektiğini

belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmenler birleştirilmiş sınıf uygulamasında yaşadığı sorunları şöyle ifade etmişlerdir.

1. Birden fazla sınıfın idaresinin zor olması,
2. Yıllık ve ders planı hazırlamanın uzun ve sıkıcı olması,
3. Öğrencinin ödevlendirildiği ders saatinin verimsiz geçmesi,
4. Konuları ve dersleri yetiştirecek yeterli zamanın olmaması,
5. Farklı yaş ve düzeydeki çocukların aynı sınıfta eğitim görmesi,
6. Okul donanım ve materyal eksikliğinin bulunması,
7. Okul çevresinin okula ilgisiz olması,
8. Öğretmenlikle beraber idari işleri de yürütmenin zor olması,
9. Rehberlik edecek kişilerin olmaması ve mesleki yalnızlık.

Mulryan-Kyne'nin (2004) birleştirilmiş sınıflarda öğretme ve öğrenme ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışma İrlanda'da 76 birleştirilmiş sınıf okulunda 152 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri posta yoluyla 29 sorudan oluşan anketle toplanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel bilgileri, ikinci bölümde öğretim uygulamalarına yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler birleştirilmiş sınıfta öğretimin daha zor olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler bu sınıfta okuyan öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ve ilgilerine ulaşmada endişeli olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak sınıf yönetiminin zor olduğu, öğretmenlerin hazırlık, planlama, yönetim ve rehberlik eksiklikleri yaşadıkları sonuçları elde edilmiştir. Öğretmenler birleştirilmiş sınıfın çocuklara bağımsız çalışma alışkanlığı kazandırdığını söylemişlerdir.

Dal'ın (2004) yaptığı araştırmada birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerin stres kaynaklarını saptamak amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Malatya ili Pütürge ilçesine bağlı köy okullarında görev yapan 85 müdür yetkili öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, literatürde benzer araştırmalarda geliştirilen anket sorularından uygun olanları seçilerek ve uzman görüşü alınarak araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen anket kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacılar, en çok stres yaratıcı kaynak olarak okul yönetimi boyutunda toplanmıştır. Okul yönetimi boyutunda ise okul-çevre ilişkilerini düzenlemek, en yüksek düzeyde stres kaynağı olarak görülmektedir. Öğrenci tutum ve davranışları boyutunda farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin aynı ortamda bulunmasının sebep olduğu kavga-gürültü ortamı stres yaratıcı olarak görülmektedir.

Çınar'ın (2004) çalışmasında birleştirilmiş sınıflı okullarda ilk okuma-yazma öğretiminde karşılaşılan problemleri belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri Malatya ilinde yer alan birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan 240 öğretmenin likert tipi

ölçeğe verdikleri cevaplardan toplanmıştır. İstatiksel sonuçlara bakıldığında en yüksek ortalamaya sahip üç maddenin okullarda araç-gereç eksikliği (4.10), üniversitelerde yer alan staj dersinin köy okullarında uygulamalı olarak yapılması gerektiği (4.06) ve öğretmenin zamanının yetersizliği (4.01) olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenin kendini geliştirmesi için uygun imkânların olmaması, öğretmenin mesleğinin ilk yıllarında köyde çalışmasından dolayı yalnızlık duygusunun başarıyı olumsuz etkilemesi, köyde yaşayan öğrencilerin sözcük dağarcığının az olması ve sınıf tekrarı olmadığı için üst sınıfa geçen öğrencilerin sorun oluşturması diğer maddelerdir. Araştırma sonucunda üniversitelerde yer alan birleştirilmiş sınıfla ilgili dersin köy yerinde uygulamalı olarak yapılması, öğretmenlerin kendilerini geliştirmek için yeterli sosyal olanakların sağlanması, materyal geliştirme hususunda öğretmenlerin becerilerin artırılması, öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirmeye gidilmesi ve sosyo-ekonomik olarak desteklenmesi özendirilmektedir.

Yıldız'ın (2005) birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin görüşlerini tespit etmek için yaptığı araştırmada birleştirilmiş sınıf uygulamasının avantaj ve dezavantajları, müstakil sınıflara uygulanan programın birleştirilmiş sınıflara da uygulanması, birleştirilmiş sınıfta eğitim-öğretimi kısıtlayan etkenlerin öğretmen görüşlerine göre ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma verilerine Ankara ilinin birleştirilmiş sınıflı okulların yoğun olarak yer aldığı ilçelerinde görev yapan 97 öğretmene uygulanan anket ile ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler birleştirilmiş sınıfın avantajlarının yeteri kadar gerçekleştirilemediğini, birleştirilmiş sınıfla ilgili lisans eğitimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Müstakil sınıfa uygulanan programın birleştirilmiş sınıfa da uygulanması nedeniyle hedeflerin gerçekleştirilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasını sınırlandıran nedenlere bakıldığında öğretmenlerin dersler için ön hazırlıkları için harcadığı zamanın fazla olması, öğretmenin iş yükünün fazla olması, öğrencilerin araştırma yapmak için gerekli imkânlarının olmayışı, birleştirilmiş sınıf uygulaması ile ilgili lisans eğitiminin eksikliği, tecrübe eksikliği, resmi makamlardan gerekli yardımları alamama, öğretmenler arası işbirliğinin eksik olması, köy yaşamına uyum sorunları ve rehberlik gereksinimlerinin karşılanamaması hususları gözlenmektedir.

Abay'ın (2006) yapmış olduğu çalışmada birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecinde karşılaştığı sorunları tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Erzurum ilinin Merkez, Narman, Oltu, Pasinler ve Tortum ilçelerindeki birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan 187 öğretmenden oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada kadın öğretmenlerin öğretmen yeterliliği açısından erkek

öğretmenlere göre daha yetersiz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf uygulamasına olumsuz olarak bakmalarının nedenleri olarak, mesleki yetersizlik, birleştirilmiş sınıflı okulların donanım eksiklikleri, öğrenci ailelerinin maddi ve kültürel düzeyleri, öğrenciden kaynaklı sorunlar ve program yapısı gösterilmiştir. Göreve yeni başlayan öğretmenlerin daha tecrübeli öğretmenlere göre okul olanakları ve program yapısını olumsuz yönde değerlendirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Erdem, Kamacı ve Aydemir'in (2005) Denizli ilindeki okullarda birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirlemek için yapmış olduğu araştırmada 62 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırmada veriler araştırmacıların kendilerinin geliştirdiği anket ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Denizli ilinde birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin ikametgâha, mesleki kıdeme, birleştirilmiş sınıf okutma yılına, mezun olunan okula, öğretmen sayısına ve okutulan birleştirilmiş sınıf gurubuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ankete katılan öğretmenler ankette verilen maddeleri %93 oranında "kısmen sorun" olarak algılamışlardır.

Akdoğan'ın (2007) birleştirilmiş sınıflarda çalışan müdür yetkili öğretmenlere yönelik yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin okul idare sürecinde karşılaştıkları sorunları belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa iline bağlı Akçakale ilçesinde müdür yetkili öğretmen olarak görev yapan 60 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre müdür yetkili öğretmenlerin personel hizmetleri konusunda çok az sorunla karşılaştığını, öğrenci hizmetleri boyutunda öğrencilerin devam-devamsızlık durumları, öğrencilerin kimlik ve okula kayıt işlemlerinin en çok karşılaşılan sorunların olduğunu, eğitim hizmetleri boyutunda kız çocuklarının okullaşmasının en büyük sorun olduğunu, bununla birlikte okul-aile birliğinin oluşturulması ve etkin rol alması, veli toplantılarının olumlu diyalog şeklinde geçmesi ve belli bir düzen içinde bu toplantıların yapılmasını sorun olarak göstermişlerdir. Öğretim hizmetleri boyutunda öğretmenlerin derste kullanılacağı araç-gereç ve materyalin tedariki, okula kütüphane kurulması ve kütüphanenin işlevsel hale getirilmesi gibi sorunlarla genellikle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Okul işletmesi başlığında araştırmaya katılan öğretmenler okulun bakım ve onarım işlerinin olduğunu ve bu tür giderler için kaynak bulma konusunda sıkıntı yaşadıklarını, okulun temizlik, ısınma, güvenlik, bahçe düzenleme ve lojman konusunda bazen sıkıntıya düştüklerini söylemişlerdir. Okul işletmesi konusunda bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha sık sorunlarla karşılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Aksoy'un (2008) "Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim-Öğretim: Genç ve Deneyimsiz Öğretmenlerin Görüşlerine Dayalı Bir Araştırma" adlı çalışması, birleştirilmiş sınıflarda

görev yapan genç ve deneyimsiz öğretmenlerin mesleki deneyimlerini kendi anlatılarına dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamıştır. Nitel araştırma olarak planlanan bu çalışmada olgubilimsel desen kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 4'ü erkek, 8'i kadın olmak üzere toplam 12 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı benimsenerek yüz yüze, telefonla, internet aracılığıyla ve grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan 12 öğretmenden 11'i okullarda yer alan sıra ve masaların sayısının yetersiz olduğunu, olanların da kullanımının uygun olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu çalıştıkları okulun teknolojik açıdan gerekli donanımlara sahip olduğunu ancak elektrik kesintileri yüzünden bu araçları kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre okullarda tuvaletlerin olduğunu, ancak bu tuvaletlerin okul binasından uzakta yer aldığını, genellikle su olmadığı için bu tuvaletlerin kullanılmadığını ifade etmişlerdir. Araştırma gurubunda yer alan öğretmenler, maddi olarak halktan bir destek görmediklerini, okulun temizliğini öğrencilerle beraber öğretmenlerin yaptığını, kaymakamlıklar tarafından okullara kömür gönderildiğini ancak yetersiz olduğunu, genellikle ısınma problemi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yine öğretmenler, öğrenciler arasında düzey farklılığı olması nedeniyle sürekli tekrarların olmasını, zamanı etkili kullanamadıklarını, ödevli saatlerin amacına ulaşamadığını, sınıf yönetiminin sağlanamamasını, müdür yetkili öğretmenlerin yöneticilik ve resmi evrak işleri nedeniyle dersleri yapamadıklarını sorun olarak görmüşlerdir.

Yıldırım'ın (2008) çalışmasında birleştirilmiş sınıflı okullarda ses temelli cümle yöntemi ile okuma-yazma sırasında karşılaşılan problemleri tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler birden fazla sınıfa zaman ayırdıkları için okuma-yazma için ayrılan ders saatinin yetersiz olduğunu, eğitim denetmenlerinin yapmış olduğu rehberliğin yetersiz olduğunu, köy okullarında araç-gereç eksikliği olduğunu, velilerin desteğinin az olduğunu, öğretmenlerin köyde yalnızlık duygusu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler birinci sınıflara ayrılan zamanının yetersiz olduğunu, okula yeni başlayan öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Yine öğretmenler çözüm olarak birleştirilmiş sınıfların bağımsız sınıfa dönüştürülmelerini, öğretmenlik mesleğine maddi ve manevi desteğin artırılması gerektiğini ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini artırmak için okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması gerektiğini söylemişlerdir.

Akbaşı ve Meydan'ın (2009) yapmış oldukları araştırmada birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerin okul-aile-toplum arasında kurulacak olan ilişkilerin yeterlilik düzeylerini öğretmen algılarından yola çıkarak incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin okul idaresinde, okulu kültürel merkez haline döndürmede, öğrenci ailelerini ve çalıştığı köyün halkını tanımada ve onlarla

etkileşim içerisinde olmada, güven hususunda karşılaştıkları sorunlar tespit edilmiştir. Araştırmadaki verilere Mersin ilindeki birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan öğretmenlere anket uygulanmasıyla ulaşılmıştır. Araştırmaya bakıldığında birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin, bağımsız sınıfta çalışan öğretmenlere göre daha fazla bilgi, beceri ve tecrübeli olmaları gerektiği ve daha fazla çaba göstermeleri sonuçlarına varılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler çalıştıkları yerin kültür özellikleri, köy halkının öğretmene bakışı ve cinsiyet ayrımından dolayı çeşitli güçlüklerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler; ulaşım, temel ihtiyaçların giderilmesi, sosyal aktivite eksikliği ve barınma konularında sorunlar yaşadıklarını söylemişlerdir. Araştırmada velilerin ilgisizliği, okul-aile birliğinin pasifliği, öğrencilerin okula devam durumları, öğretmenlerin sorun yaşadığı diğer konulardır.

Gözler'in (2009) "Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Yönetim Problemleri ve Çözüm Önerileri" adlı araştırmasında müdür yetkili öğretmenlerin yönetim ile ilgili sorunlarını belirlemek ve çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmış olup araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile elde edilmiştir. Araştırmanın verileri Elazığ ilinde görev yapan 209 müdür yetkili öğretmen uygulanan anket ve 20 müdür yetkili öğretmene uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre müdür yetkili öğretmenler; üniversite eğitimleri sırasında idarecilikle ilgili eğitimlerinin yetersiz olduğunu, okul idaresinin zor olup stres oluşturduğunu, öğretmenlik görevlerinde genel olarak başarılı olduklarını ancak idareciliğin oluşturduğu stresli durumların başarısızlığa neden olabileceklerini belirtmişlerdir. Müdür yetkili öğretmenler birleştirilmiş sınıfların merkezlere uzak olmasının sorunları çözmede olumsuzluk oluşturduğunu, okulda çalışan diğer personel ve köyde yaşayan velilerle olumlu iletişim kurulması gerektiğini söylemişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre müstakil sınıflara uygulanan müfredat programının aynısının birleştirilmiş sınıflara da uygulanmasından ve içerikte yer alan hedeflerin birleştirilmiş sınıflarda gerçekleşmesinin beklenmesinden dolayı derslerde farklı teknik ve metot kullanılmadığı belirlenmiştir. Öğretmenler teftişler esnasında çalışma koşullarının dikkate alınmadığını, müfettişlerin davranışlarının gergin bir ortam oluşturduğunu ve bu durumun öğretmenleri strese soktuğunu belirtmişlerdir.

Sağ, Savaş ve Sezer'in (2009) araştırmasında Burdur'daki birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin özellikleri, sorunları ve ihtiyaçlarını belirlemek ve incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 38 birleştirilmiş sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmada sorunlar; yönetim, eğitim durumu, öğretim programları ve sosyo-ekonomik çevre olmak üzere dört ana başlıkta toplanmıştır. Yönetim alanında elde edilen bulgulara göre öğretmenler, okulun teknolojik donanım(%74), okul giderlerini

karşılama(%65), öğretmenlik ve okul idaresini birlikte yürütme (%59), öğretim materyallerine erişme (%37), maaşların yetersizliği (%32), rehberlik hizmetlerine erişim (%21) konularında sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Eğitim durumu ile ilgili bulgulara göre birleştirilmiş sınıf öğretmenleri, aynı anda birden fazla sınıf okutmanın zorluğu (%58), ödevli ders saatlerinde öğrencilerin kendi kendilerine çalışmalarını sağlama (%40) konularında sorun yaşadıklarını söylemişlerdir. Öğretim programıyla ilgili bulgulara bakıldığında öğretmenlerin büyük bir bölümü (%76), birleştirilmiş sınıfa uygun ders kitabının bulunmaması, yine büyük bir bölümü (%61) öğretim programını birleştirilmiş sınıfa uyarlama, bir bölümü (%42) ders planlarını birleştirilmiş sınıfa uyarlama hususunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sosyo-ekonomik yönden bulgulara göre birleştirilmiş sınıf öğretmenleri, çalıştıkları yerde sosyo-ekonomik hareketliliğin az olması (%53), çocukların yetişmesi için gerekli olanakların yetersiz olması (%50), öğrenci azlığı (%47), okul sorunları ve öğrenci başarısı konusunda velilerin ilgisizliği (%45), entelektüel gelişim imkanlarının olmayışı (%42) ve meslektaşlarıyla etkileşimin olmayışı konularında sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Sezer'in (2010) birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin mesleki ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışma 2010 yılında hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin farklı illerinde hizmet içi eğitim seminerlerine katılan 480 birleştirilmiş sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kolay ulaşılabilir örneklem tekniğiyle belirlenen 238 öğretmendir. Araştırmanın verileri, "Birleştirilmiş Sınıf Öğretmeni Özyeterlilik Ölçeği"nin uyumlaştırılmış şekliyle toplanmıştır. Araştırmada birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin mesleki ihtiyaçları, mesleki konum, deneyim süresi, cinsiyet, birleştirilmiş sınıfla ilgili hizmet içi eğitim durumu, atanma nedeni, çalışılan bölgenin özellikleri, okulun mali özellikleri, birleştirilmiş sınıfta çalışma süresi ve okulun materyal durumu açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler birleştirilmiş sınıf uygulamasının özelliklerini tanıma, uygulamada ortaya çıkabilecek sorunları öngörmede, yıllık plan hazırlamada, beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar gibi derslerde aynı ders saatinde farklı sınıfları bir arada planlama konusunda mesleki gereksinimleri olduğunu belirtmişlerdir. Program okur-yazarlığı hususunda aynı sınıfta 3 yıl görev yapan öğretmenlerin, aynı sınıfta 1 yıl görev yapan öğretmenlere göre daha çok mesleki ihtiyaçları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre birleştirilmiş sınıf öğretmenleri; okul yönetimi, program okur-yazarlığı, öğretim ve değerlendirme boyutlarında orta ve üzeri düzeyde mesleki ihtiyaçları olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Yıldız'ın (2011) çalışmasında birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin çalıştıkları yerin kültürü ile etkileşimlerinin öğretmen, öğrenci, köy halkı ve eğitim-öğretim üzerindeki

etkilerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu Konya, Mersin ve Isparta' daki okullarda çalışan 60 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmış olup ölçüt olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin en az bir (yıl) birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapması gerekmektedir. Veri toplama aracı olarak literatürdeki bilgilerden faydalanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, araştırmaya katılan öğretmenlerinin kişisel bilgilerinin yer aldığı bölüm, ikinci bölüm ise öğretmenlerin çalıştıkları yerin kültürü ile etkileşimini belirlemeye yönelik olan bölümdür. Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır: öğretmenlerin çalıştıkları yerin kültür faaliyetleri içerisinde olma ve etkileşime girme içerisinde oldukları, bu durumun hayatlarında olumlu-olumsuz değişiklikler oluşturduğu, köyün kültürel ve ekonomik durumlarını bilmenin öğretmenin eğitim-öğretim etkinliklerini düzenlemeye katkısı olduğu etkileşim sonucunda okul-aile işbirliğine olumlu etkileri olduğu ancak özellikle öğretmenleri köy kültürü ile etkileşiminin olumsuz durumlar da ortaya çıkardığı, özellikle öğretmenlerin kendini geliştirmede ve yeniliklere açık olma hususunda bu etkileşimin olumsuz yanlarının bulunduğu, ders kitaplarının birleştirilmiş sınıfa uygun olmadığı, zamanın büyük problem olduğunu ve Milli Eğitim Bakanlığının ve Milli Eğitim Müdürlüklerinin öğretmenlerin bir şey yapmadıklarını düşünmeleri öğretmenler açısından sorun olarak görülmektedir.

Summak, Summak ve Gelebek'in (2011) birleştirilmiş sınıf uygulamasında birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları saptamak, bu öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf öğretimine ilişkin sorunları ve çözüm önerilerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada kolay ulaşılabılır durum örneklem yöntemi seçilmiştir. Kilis ili merkez ilçelerine bağlı köylerde çalışan 12 öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada eğitim programından kaynaklanan sorunlar, eğitim ortamından kaynaklanan sorunlar, finansmandan kaynaklanan sorunlar, öğrenci hizmetlerinin yönetiminden kaynaklanan sorunlar ana başlıkları altında bulgulara ulaşılmıştır. Eğitim programından kaynaklanan sorunlara bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenler bağımsız sınıfa uygulanan müfredat programının birleştirilmiş sınıfa da uygulanmasının sorun olduğunu, programı uygulamada farklı sınıf seviyelerinde öğrenciler olduğu için zamanı yetiştiremediklerini ve buna bağlı olarak öğrenci seviyesinin düşüklüğünü belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler köyde yeterli araç-gereçlerin bulunmadığını, yeterli eğitim materyalinin olmadığını buna bağlı olarak dersleri somutlaştıramadıkları için derslerin verimsiz geçtiğini söylemişlerdir. Araştırmaya katılan 12 öğretmen de okul-aile birliğinin formaliteden öteye geçemediğini, sadece müfettişler geldiği zaman resmiyet sağlansın diye okul-aile birliklerinin kurulduğunu belirtmişlerdir. Yine köy okullarının fiziki yönde

birçok eksiğinin olduğunu, bu okullardan dört işlem ve okuma yazma dışında herhangi bir beklentinin olmadığını, bundan dolayı başarı anlamında verim almadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler köy okullarında 222 sayılı Yasada yer alan köy bütçesinin %10'luk haktan herhangi bir pay alamadıklarını, yine ailelerin ilgisizliği, okulun maddi sıkıntılar çekmesi gibi etkenlerin öğretmenin iş yükünü daha da artırdığını belirtmişlerdir.

Gelebek'in (2011) yaptığı araştırmada birleştirilmiş sınıflarda yenilenen ilköğretim programının uygulanmasını etkileyen faktörleri birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Kilis ve ilçelerinde bulunan 65 köy okulunda görev yapan 94 birleştirilmiş sınıf öğretmeninden toplanmıştır. Araştırmadaki bulgulara araştırmacının geliştirdiği "birleştirilmiş sınıflarda yeni ilköğretim programının uygulanmasını etkileyen faktörler anketi" adlı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler "rehberlik ve aile" boyutunun, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan yeni eğitim programının uygulanmasını olumsuz yönde etkileyen en önemli faktör olarak algılamışlardır. Yine öğretmenler yeni ilköğretim programının uygulanması için birleştirilmiş sınıflı okullarda yeterli altyapı ve araç-gereç olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler yeni hazırlanan ilköğretim programının birleştirilmiş sınıfların ihtiyaçlarını karşılamadıklarını söylemişlerdir. Araştırmadaki bulgulara göre; erkek öğretmenler, bayan öğretmenlere göre yeni ilköğretim programının uygulanması hususunu daha olumlu algılamışlardır. Yine internet bağlantısı olan birleştirilmiş sınıf okulları internet bağlantısı olmayan okullara göre yeni ilköğretim programının uygulanabilirliğine daha olumlu bakmışlardır.

Raggl (2011) yaptığı çalışmada İsviçre Alpler bölgesinde farklı yaş seviyelerinde olan çocukların; birlikte ders görmeleri, derslerin tasarımı, avantaj ve dezavantajları, okulların donanımını, öğretmenlerin eğitim durumları gibi problemleri ele almıştır. Bu çalışmada Alpler bölgesinde göç olgusu ve dağınık yerleşim sebebiyle öğrencilerin birleştirilmiş sınıf eğitimi gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Raggl (2011) o bölgede öğretmen, müdür, belediye yönetimi ve eğitim yöneticilerine anket uygulamış, mülakatlar gerçekleştirmiş ve gözlem yapmıştır. Öğretmenler bu okullarda fazla kalmak istemediklerinden öğretmen devrinin çok sık olduğu ve yeni mezun öğretmenlerin bu bölgelere atandığı ifade edilmektedir.

Bulgular:

1. Müdürlük görevi üstlenen öğretmenler zaman sıkıntısı ve eğitim-öğretim faaliyetlerini istedikleri gibi gerçekleştiremediklerinden muzdarip oldukları,
2. Öğretmenlerin bu tip okullarda ve taşrada çalışmak istemediklerinden yeni personel bulmada sorun yaşadıkları,

3. Müdür yetkili öğretmenlerin köy yönetimi ve köylülerle iletişim zorluğu yaşadıkları ve merkezden köye gidip gelmek zorunda oldukları,
4. Öğretmenlerin yalnızlık ve özlem çektikleri,
5. Özellikle de genç öğretmenlerin ders planlamasında zorlandıkları,
6. Öğretmenlerin boş zamanlarında dahi veliler tarafından eğitim ve öğretim sorunlarıyla rahatsız edildikleri,
7. Öğretmenlerin olumlu olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini organize etmede özgür oldukları, öğrencilere bireysel destek verebildikleri,
8. Öğrencilerin birbirlerine yardım etme konusunda istekli oldukları, ancak yardım edebilmeyi de öğrenmeleri gerektiği Raggl'nin (2011) elde ettiği bulgulardır.

Arslan'ın (2013) araştırmasında birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan müdür yetkili öğretmenlerin yönetimin rol alanlarında (personel, öğrenci, eğitim-öğretim hizmetleri ve okul işletmesi) karşılaştıkları sorunları incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu Kayseri iline bağlı Develi, Talas, Kocasinan, Melikgazi ve Pınarbaşı ilçelerindeki köy okullarında görev yapan 67 müdür yetkili öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada nicel çalışma yöntemlerinden betimsel tarama deseni kullanılmıştır. İlgili literatür taranarak elde edilen veriler ve 2007'de Mehmet Akdoğan tarafından geliştirilen anketin uyarlanmasıyla veri toplama aracı oluşturulmuştur. Öğretmenlerin okul işletmesi, okula kaynak sağlanması ve okulun temizlik işleri hususunda yüksek düzeyde sorun yaşadıkları bulgularına ulaşılmıştır. Eğitim ve öğretim hizmetleri konusunda orta düzey sorun yaşadıkları, personel hizmetleri hususunda sorun yaşamadıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Akdağ'ın (2014) çalışmasında Adıyaman ilindeki köy okullarında çalışan müdür yetkili öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini tespit etmek ve tükenmişliğe neden olan sorunların nedenlerini belirlemek amaçlanmıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanmış biçiminin kullanıldığı anket 202 müdür yetkili öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada bekâr öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha fazla tükendikleri sonucuna varılmıştır. Araştırmada çalışma süresinin tükenmişlikle ters orantı gösterdiğini, mesleğinin ilk yıllarını çalışan öğretmenlerin tecrübeli öğretmenlere göre daha fazla tükendiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Gürel, Çapar ve Kartal'ın (2014) çalışmalarında Antalya ve Burdur illerinde 2013-2014 eğitim-öğretim yılında köy okullarında görev yapan 4 sınıf öğretmenine uyguladığı çalışmada öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılan bu çalışmada veriler, öğretmenlerden yüz yüze ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak toplanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapmanın zor olduğu, öğrenciler arasında seviye farklarının olduğu ve en büyük sorunun

dersleri yetiştiremeyip süre sıkıntıları yaşadıkları bulgularına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğunu, kazanımlara ulaşma derecelerinin yeterli olmadığını ve bireysel farklılıklar konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler okullarda araç-gereç ve teknolojik açıdan büyük problemler yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Beihammer ve Hascher'in (2015) araştırmasında Avusturya ve Finlandiya'daki kırsal kesimde yer alan birleştirilmiş sınıflara uygulanan öğretim stratejileri hakkında bir araştırma yapmak, kırsal kesimdeki eğitimin tartışılmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup araştırmanın verileri; Finlandiya'dan 5 Kadın, 2 Erkek, Avusturya'dan 5 Kadın, 2 Erkek olmak üzere toplam 14 öğretmenle yapılan görüşmeler ve gözlemlerden toplanmıştır. Her iki ülke öğretmenleri, öğretimde farklılaşmanın önemini belirterek bu farklılaşmanın öğrenciler arasındaki gelişimsel farklılıklar ve öğrencilerin başarı seviyelerine göre gruplara ayrılması şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler fen, din ve sanat konularında aynı materyalleri kullandıklarını ve birleştirilmiş sınıftaki öğrenci gruplarının bu dersleri ortak gördüklerini belirtmişlerdir. Finli öğretmenlerin çoğu, matematik ve dil derslerinin en zor dersler olduğunu belirtmişlerdir. Avusturyalı öğretmenler ise matematik ve Almanca derslerinde öğrencilerin öğrenmelerini organize etmek için iş planları hazırladıklarını ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerini yardımsever ve işbirlikçi olarak tanımlamış özellikle üst sınıftaki öğrencilerin gönüllü olarak alt sınıftaki öğrencilere yardım ettiklerini belirtmişlerdir. Her iki ülke öğretmenleri de farklı öğrencilerin ihtiyaçlarını nasıl karşılayabilecekleri konusunun en önemli ve zorlu görevlerinden biri olduğunu belirtmişlerdir. Avusturyalı öğretmenler farklı düzeydeki çocukların öğrenmelerinde çalışma planlarının çok faydalı bir öğretim uygulaması olduğunu belirtirken, Finli öğretmenler farklı düzeydeki çocukların öğreniminde telafi edici eğitimin tamamlayıcı bir öğretim şekli olduğunun önemini vurgulamışlardır. Her iki ülke öğretmenleri özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin kapsayıcı eğitim neticesinde birleştirilmiş sınıflara verilmesinin öğretmenlere ekstra yük yüklediğini ve zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Ocakçı'nın (2017) Erzurum ilinde 77 birleştirilmiş sınıf öğretmenine uyguladığı araştırmada sınıf yönetimi konusunda sınıf öğretmenlerinin yeterliliklerinin belirlenmesi ve görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı araştırmada veriler, 47 madde ve 5 başlıktan oluşan "Sınıf Yönetimi Yeterlilik Ölçeği" ve yarı yapılandırılmış "Öğretmen Görüşme Formu" adlı iki ölçekten toplanmıştır. Öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterlilik ölçeğine ait puanlarının davranış geliştirme ve düzenleme, öğretim ve zaman yönetimi, sınıf içi ilişkileri düzenleme hususlarında yüksek çıktığı görülmüştür. Öğretmenler sınıf yönetimi konusunda sınıfın fiziksel düzenine önem

verdiklerini, sınıf aydınlatmasının, sınıfın ısınma durumunun, yazı tahtası ve panoların yerlerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler okulun fiziki şartları, zamanı yetiştirme ve farklı sınıf düzeyindeki öğrenciler arası etkileşimi yönetme konusunda problem yaşadıklarını, bu durumun sınıf yönetimini zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

Engin'in (2018) Türkiye'nin İzmir ilinde ve Hollanda'nın Rotterdam şehrinde birleştirilmiş sınıflı okulda çalışan 20 öğretmenle yürüttüğü çalışmada birleştirilmiş sınıfta öğretim uygulamaları ile ilgili öğretmen görüşleri incelenmiştir. Araştırma nitel çalışma olup araştırmanın verileri, öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren beş soru ve konuyla ilgili açık uçlu sorulardan oluşan 19 sorudan oluşan anketten toplanmıştır. Araştırmaya 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İzmir ilinden 10 öğretmen, Rotterdam şehriden 10 öğretmen katılmıştır. Her iki ülke de öğretmenler aşırı çaba gösterdiklerini, öğrencilerden yüksek beklentileri olduğunu, zaman sıkıntısı yaşadıklarını ve destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Hollandalı öğretmenler birleştirilmiş sınıflarda öğretmene yardımcı olacak bir personelin olması gerektiğini ve yetkililerin uygulamayla ilgili beklentilerinin açık bir şekilde ifade etmeleri gerektiğini önerirken, Türk öğretmenler birleştirilmiş sınıfların fiziksel koşullarının iyileştirilmesi, eğitim programlarının birleştirilmiş sınıfa uygun hale getirilmesi ve hizmet içi eğitimin ile eksikliklerin giderilmesi gerektiğini önermişlerdir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden olgubilimsel desen kullanılmıştır. Nitel araştırma, dünyanın sosyal yönüne odaklanan, olgu ve problemleri doğal ortamında inceleyen, veri toplama araçlarından gözlem görüşme tekniğini sıkça kullanan, insanların algı, yargı ve tutumlarını ortaya koyarak yorumlayan ve problemi derinlemesine incelenmeyi sağlayan bir yöntemdir (Ekiz, 2007: 50).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gümüşhane ilinde görev yapan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın ölçütleri ise sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıfta kadrolu öğretmen olarak son bir yıl içerisinde çalışıyor veya çalışmış olmalarıdır.

Araştırmaya 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gümüşhane ili merkez ve ilçelerinde yer alan 14 birleştirilmiş sınıflı okuldan 11 kadrolu öğretmen, Gümüşhane ili Kelkit ilçesinde öğrenci sayısının yetersizliğinden dolayı son bir yıl içerisinde okulları kapanan ve müstakil sınıfta öğretmenlik yapan 6 öğretmen katılmıştır.

3.2.1. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerine Ait Demografik Veriler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 5. Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	7	41,2
Erkek	10	58,8
TOPLAM	17	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %41,2'sini kadın öğretmenler oluştururken %58,8'ini erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 6. Çalışma grubunun kıdeme göre dağılımı

Kıdem	f	%
1-4 Yıl	3	17,6
5-9 Yıl	12	70,6
10 Yıl ve Üzeri	2	11,8
TOPLAM	17	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %17,6'sı 1-4 yıl, %70,6'sı 5-9 yıl, %11,8'i ise 10 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Tablo 7. Çalışma grubunun birleştirilmiş sınıftaki görev durumunun dağılımı

Görev	f	%
Öğretmen	3	17,6
Müdür Yetkili Öğretmen	14	82,4
TOPLAM	17	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflı okulda % 17,6'sı öğretmen %82,4'ü müdür yetkili öğretmen olarak görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü müdür yetkili öğretmen olarak çalışmaktadır.

Tablo 8. Çalışma grubunun ikamet ettiği yere göre dağılımı

İkamet	f	%
Merkez	13	76,5
Köy	4	23,5
TOPLAM	17	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %76,5'i merkezde oturup okulun bulunduğu köye gidış-geliş yapmakta, %23,5'i okulun bulunduğu köyde oturmaktadır.

Tablo 9. Çalışma grubunun okuldaki öğretmen sayısına göre dağılımı

Öğretmen Sayısı	f	%
Bir Öğretmen	11	64,7
İki ve Üzeri Öğretmen	6	35,3
TOPLAM	17	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %64,7'si birleştirilmiş sınıflı okulda tek öğretmen olarak çalıştığını, %35,3'ü ise iki ve daha fazla öğretmen olarak çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 10. Çalışma grubunun birleştirilmiş sınıf konusunda hizmet içi eğitim durumunun dağılımı

Hizmet içi durumu	f	%
Evet	8	47,1
Hayır	9	52,9
TOPLAM	17	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıf konusunda %47,1'i hizmet içi eğitim aldığını, %52,9'u da hizmet içi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.

3.3. Verilerin Toplanması

Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirlemek için araştırmacı tarafından 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların belirlenmesinde ilgili literatür (Abay 2006; Akdoğan, 2007; Aksoy, 2008; Dal, 2004; Gelebek, 2011; Gözler, 2009; Gürel ve diğerleri, 2014; Sezer,2010; Sidekli, Coşkun ve Aydın, 2015; Summak ve diğerleri, 2011) taraması yapılmış olup konuyla ilgili araştırmalarda (doktora tezi, yüksek lisans tezi, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma vb.) değinilen sorunlar ana başlıklar halinde toplanmış ve soru şekline dönüştürülmüştür. Görüşme formunda yer alan soruların güncelliğini tespit etmek amacıyla birleştirilmiş sınıfta çalışan üç öğretmene sorular incelenmiş, onların görüşleri doğrultusunda ekleme ve çıkarmalar yapılmıştır. Hazırlanan sorular hakkında uzman görüşüne başvurularak görüşmede sorulacak sorular son şekliyle belirlenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel bilgilerinin yer aldığı 6 soru sorulmuştur. İkinci bölümde ise birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunları belirlemek amacıyla 8 soru sorulmuştur. Birleştirilmiş sınıflarda; eğitim programı, birleştirilmiş sınıf uygulaması birleştirilmiş sınıflı okulun fiziki şartları, eğitim-öğretim süreci, okul idaresi, okul-aile-çevre ilişkileri, okul denetim ve rehberlik faaliyetleri ile ilgili karşılaşılan sorunlar ve öğretmenlerin bu sorunlar dışında karşılaştığı sorunları cevaplayacağı bir soru sorulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu gerekli izinler (EK 2) alındıktan sonra öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmaya katılacak öğretmenlerle iletişime geçilerek onların istekleri doğrultusunda görüşme saati ve yeri belirlenmiştir. Görüşme esnasında görüşmeye katılacak öğretmenlerle ön görüşme yapılarak araştırmacının amacından bahsedilmiştir Görüşmeye katılan öğretmenlerle araştırmacı arasında güven ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Görüşme sırasında elde edilen veriler yazıya aktarılmıştır. Yazıya aktarılan veriler görüşme bitiminde katılımcılara tekrar okutturularak eklemek

istedikleri ve değiştirmek istedikleri yerler olup olmadığı sorulmuştur. Görüşme sırasında elde edilen veriler üzerinde katılımcı teyidi sağlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde Yıldırım ve Şimşek'in (2011) betimsel analiz yaklaşımında kullandıkları 4 adım uygulanmıştır.

1- Verileri analiz etmek için araştırma sorularından ve görüşmede yer alan boyutlardan hareketle bir ereve oluşturulmuştur.

2- Oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunmuş ve organize edilerek anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmiştir. Bir araya getirilen veriler bu çerçeveye göre işlenmiştir.

3- Bulgular ve organize edilerek elde edilen veriler tanımlanarak doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

4- Bulgular yorumlanmış ve neden-sonuç ilişkileri açıklanmıştır.

Araştırmada elde edilen nitel verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Görüşme ile toplanan veriler sorulara verilen cevaplara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla sık sık alıntılara yer verilmiştir. Alıntılar erkek üretmenler için E1, E2, vb., kadın üretmenler için K1, K2, vb. şeklinde kodlanmıştır. retmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar sıralanmıştır. Sıralanan cevaplar içerisinde benzer ifadeler kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere ayrılan verilerin görüş benzerlik ve farklılıkları tablolaştırılmış, bunların frekans ve yüzdeleri alınmıştır. retmenlerin görüşme formundaki her soruya verdikleri cevaplar birden fazla ifade içerdiği için frekans ve yüzde toplamları katılımcı sayısını geçmiş göstermektedir.

Araştırmanın verileri, araştırmacı ve bir uzman tarafından birbirinden bağımsız olarak incelenmiş kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalardaki güvenirliği belirlemek amacıyla 17 görüşme formu tek tek incelenmiş, analiz edilmiştir. Araştırmacı ve uzmanın oluşturduğu kodlar bir araya getirilerek ortak yönler bulunmaya çalışılmış, tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar bir araya getirilerek karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) nitel araştırmalarda güvenirliğin sağlana bilmesi için önerdiği uyumu yüzdesi kullanılmıştır.

Görüş Birliği

Gvenirlik= _____

Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılan görüşmeler neticesinde oluşturulan 35 temanın 31'inde görüş birliği sağlanmıştır. "Rehberlik ve denetlemede tutarsızlık", "köylünün olumsuz tutumları", "yakacak yetersizliği" ve "dersin sık sık bölünmesi" temalarında görüş birliği sağlanamamıştır. Güvenirlik hesaplaması yapılarak bulguların güvenirliliği $31/(31+4)=0,89$ bulunmuştur. Miles ve Huberman'a (1994) göre güvenirlik hesaplamasının %70'in üzerinde çıkması araştırma için yeterli kabul edilmektedir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümündeki bulgular, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin eğitim programı, okulun fiziki şartları, eğitim-öğretim süreci, okul yönetimi, okul-aile-çevre ilişkileri, okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleri ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ve birleştirilmiş sınıfta karşılaşılan farklı sorunlar alt başlıklarında incelenmiştir.

4.1. Eğitim Programı ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin eğitim programıyla ilgili karşılaştıkları sorunlara ait bulgular aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 11. Eğitim programıyla ilgili karşılaşılan problemlerin dağılımı

Sorunlar	f	%
Kazanımların eğitim-öğretim yılı sonuna yetiştirilmemesi	13	76,5
Programı uygulama zorluğu	8	47,1
Öğrencilerin kazanımları günlük yaşamla ilişkilendirememesi	7	41,2
Kazanımların öğrenci ilgisinden uzak olması	5	29,4
Kazanımların öğrenci başarı düzeyine ağır gelmesi	3	17,6

Araştırmaya katılan 17 öğretmenin 13'ü (%76,5) eğitim programında yer alan kazanımları eğitim-öğretim yılı sonuna yetiştiremediğini belirtmiştir. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

E2 *“Ders kitaplarında yer alan etkinlikleri çoğu zaman yapamıyoruz, kazanımları yetiştiremiyoruz. Bizden yapılması istenen etkinliklerin çoğu birleştirilmiş sınıf için uygun değil. İçerik hazırlanırken köyde yaşayan çocukların imkân ve ihtiyaçları çerçevesinde hazırlanmalı. İçerik köyde yaşayan öğrencilerin ihtiyaçlarından çok uzak. Örneğin çocuğa karşıdan karşıya geçerken alt geçit, üst geçit, trafik ışıklarını kullan diye öğretiyoruz. Ancak köyde yaşayan çocuk bu tür şeyleri görmediği için öğrenemiyor.”*

E5 *“Birleştirilmiş sınıflarda önemli sorunlardan birisi müfredatı yetiştirmeye zamanın yetmemesi. Yine içeriğin köyde yaşayan öğrencinin ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalması.”*

Tablo 11'e göre öğretmenlerin 8'i (%47,1), programın birleştirilmiş sınıfa uygulanmasının zor olduğunu belirtmiştir. Bu bulgularla ilgili öğretmen ifadeleri şöyledir:

E6 *"Mevcut eğitim programının birleştirilmiş sınıfta uygulanması çok zor oluyor. Konuları eksik işliyoruz ve konularda geri kalıyoruz. Program daha sade olmalı ve daha çok zorunlu ve gerekli konuların işlenmesi gerekir."*

K1 *"Müstakil sınıfları okutan öğretmenler bile konuları yetiştirmede güçlük çekerken birleştirilmiş sınıfta bu daha da zorlaşmaktadır. Yine konuların yoğun olması bizleri zorlamaktadır. Hayat bilgisi dersinin mihver derslerden çıkarılması da öğretmen açısından sıkıntılar çıkarmıştır."*

K2 *"Tüm sınıfların müfredatını ayrı ayrı işlemek öğretmen için zor oluyor ve bu süreç öğretmeni yoruyor."*

Tablo 11'e göre öğretmenlerin; 7'i (%41,2) öğrencilerin programda yer alan kazanımları günlük hayatla ilişkilendiremediği, 5'i (%29,4) kazanımların öğrenci ilgisinden uzak olduğunu, 3'ü (17,6) kazanımların öğrenci başarı düzeyine ağır geldiği sorunları yaşadıklarını söylemişlerdir. Bu bulgular ile ilgili öğretmen görüşleri şunlardır:

E4 *"Şöyle söyleyeyim. Milli eğitim bütün öğrencileri aynı düzeyde kabul ederek kazanımların bütün öğrencilere aynı düzeyde gerçekleşmesini istiyor. Fakat insan yapısı gereği öğrencilerin farklı beceri ve yetenekte olmasından dolayı bazı kazanımlar öğrenciler tarafından gerçekleştirilememektedir. Ayrıca birleştirilmiş sınıfın doğası gereği birden fazla sınıfın aynı sınıfta eğitim görüyor olması sıkıntı oluşturmaktadır. Milli eğitimin hazırladığı eğitim programı müstakil sınıflara göre hazırlandığı için birleştirilmiş sınıflara hitap etmemektedir. Maalesef kazanımların birçoğunu gerçekleştiriyoruz. Zamanı yetiştiremiyoruz. Eskiden uygulanan mihver derslerin kaldırılması öğretmen açısından ve çocuk açısından sıkıntılar oluşturmaktadır."*

K7 *"Ders konuları birleştirilmiş sınıfta işlenmeye uygun değildir. Öğrencilerin seviyeleri açısından programdaki konular öğrencilere ağır gelmektedir. Programda öğrenciden beklenen davranışın birleştirilmiş sınıfta okuyan öğrencinin hayatından uzak olması, onun ihtiyaçlarının karşılayamaması eksiklik olarak gösterilebilir."* *"Dersler için kullandığımız çalışma kitaplarındaki etkinlikler- çalışmalar öğrencinin çok fazla ilgisini çekmiyor. Öğrencilerin ilgisini çekecek, yapmaktan zevk almalarını sağlayacak nitelikte etkinliklere daha fazla yer verilmeli. (Şifresini çözebilecekleri bulmacalar, tanılayıcı dallanmış ağaç, Yapılandırılmış grid, bilgi diyagramları, kavramsal karikatürler, kavram-örnek eşleme, akış şemaları, kavram haritaları, bulmacalar, eşleştirmeler, doğru yanlış, boşluk doldurma ...)"*

E6 “Dört sınıfı bir arada okutmak öğrenci sayısı az olsa bile sınıfta bir karışıklığa neden oluyor. Ders işlediğin sınıf dışındaki diğer sınıfları idare etmek zor oluyor. Birinci sınıfların zaruri olan okuma yazma dersleri geri kalıp yeterli olmuyor.”

K1 “Müstakil sınıfları okutan öğretmenler bile konuları yetiştirmede güçlük çekerken birleştirilmiş sınıfta bu daha da zorlaşmaktadır. Yine konuların yoğun olması bizleri zorlamaktadır. Hayat bilgisi dersinin mihver derslerden çıkarılması da öğretmen açısından sıkıntılar çıkarmıştır

4.2. Birleştirilmiş Sınıflı Okulun Fiziki Şartları ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin okulun fiziki şartlarıyla ilgili karşılaştıkları sorunlara ait görüşleri aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 12. Birleştirilmiş sınıflı okulun fiziki şartlarıyla ilgili karşılaşılan sorunların dağılımı

Sorunlar	f	%
Okulun donanımsal eksikliği	10	58,8
Okulun altyapı sorunları	9	52,9
Okulun eksikliklerini öğretmenin gidermesi	5	29,4
Okul ihtiyaçlarını karşılayacak ödenek yetersizliği	4	23,5
Yakacak Yetersizliği	3	17,6
Ulaşım Sıkıntısı	3	17,6

Okulun fiziki şartlarıyla ilgili olarak öğretmenlerin 10'u (%58,8) okulun donanımsal eksikliği olduğunu belirtmiştir. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

E6 “Okulun fiziki şartlarında eksiklik var. Köy yeri olduğu için ulaşım, su ve tuvaletlerde sıkıntılar yaşıyorum. Sular donuyor, tuvaletler tıkanıyor. Akıllı tahta projeksiyon, bilgisayar gibi aletlerin temini, tamiri ve kurulumu zor oluyor ya da okulda bu cihazlar bulunmuyor.”

K3 “Okulların sobalı olması büyük bir sıkıntı oluşturuyor. Hava şartları ağır olduğundan sınıfların ısınması zor oluyor. Sınıflarda yeterli materyal olmaması da ders işlenmesini zorlaştırıyor. Odun yardımının olmaması öğretmen için sıkıntı oluşturuyor. Yine çocukların her türlü ihtiyacıyla öğretmen ilgileniyor.”

Tablo 12'ye göre öğretmenlerin 9'u (%52,9) birleştirilmiş sınıflı okulda altyapı sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Altyapı sorunlarıyla ilgili olarak öğretmenler şunları söylemişlerdir:

E4 “Birleştirilmiş sınıflar Allah'a emanet okullardır. Bütün altyapı sorunları, fiziki sorunlar, tadilat, tamirat gibi problemleri öğretmen çözmeye çalışmaktadır. Bu okulların herhangi bir ödeneği yoktur. Öğretmenler kendi çabalarıyla bazen köylülerin katkılarıyla sorunları çözmeye çalışmaktadırlar. Yine teknolojik araç gereçlerin bakım ve onarımını

öğretmenler gidermeye çalışmaktadır. İnternet hattının gidip gelmemesi sorunlarıyla öğretmen baş etmektedir.”

K2 “Okulun tuvaletleri okul dışında olduğu için kullanmakta zorluk çekiyorduk ve bununla birlikte tuvaletlerde su sorunu oluyordu.”

Tablo 12'ye göre öğretmenlerin 5'i (29,4) okulun her türlü eksiğini öğretmenin gidermeye çalışmasını sorun olarak belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

E5 “Okula hiçbir şekilde yardım ya da ödenek yoktur. Okulun fiziki şartlarıyla ilgili bir sorunla karşılaştığımız zaman öğretmen olarak sorunu çözmeye çalışıyoruz. Bazen okulu boyuyoruz. Yine Okulun çatısı akıyor. Öğretmen çatıya çıkıp tamir yapıyor.”

E2 “Okulun kırtasiye ihtiyaçlarının bir bölümünü örneğin kağıt, kalem, toner gibi malzemeler öğretmen kendi cebinden karşılıyor.”

Tablo 12'ye göre birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerin; 4'ü(%23,5) okul ihtiyaçlarını karşılayacak ödeneğin yetersiz olduğunu, 3'ü (%17,6) yakacak yetersizliğini, 3'ü(%17,6) okula gidiş-gelişlerde ulaşım sıkıntısını sorun olarak göstermişlerdir. Bu bulgularla ilgili olarak öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

E2 “Okulumuz sobayla ısındığı için odun ve kömürün tedariki konusunda sıkıntı yaşıyoruz. Milli eğitimin verdiği kömür yetersizdir. Odun, köylülerin yardımıyla karşılanıyor. Ancak köylüler tarafından gelen odun ya yaş oluyor ya da zamanında gelmiyor.”

E3 “Sorun olarak hangisinden bahsedeyim ki? Sık sık kesilen ve yavaşlayan internet, arızalanan bilgisayarlar, toner sıkıntısı, kışın donan sular, karlı-buzlu yollarda tek başına ulaşım sıkıntısı.”

E2 “Yasa köy bütçesinin %10 luk kısmının okullara ayrılması gerektiğini söylüyor. Ancak muhtarlıklar hiçbir şekilde bu bütçeden okullara yardım gelmiyor. Milli eğitim tarafından köy okullarına ait bir ödenek olmalı. Yine okulun her türlü işini öğretmen yapıyor.”

K3 “Sınıfların sobalı olması büyük bir sıkıntı oluşturuyor. Hava şartları ağır olduğundan sınıfların ısınması zor oluyor. Sınıflarda yeterli materyal olmaması da ders işlenmesini zorlaştırıyor. Odun yardımının olmaması öğretmen için sıkıntı oluşturuyor. Yine çocukların her türlü ihtiyacıyla öğretmen ilgileniyor.”

4.3. Eğitim-Öğretim Süreci ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim süreciyle ilgili karşılaştıkları sorunlara ait görüşleri aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 13. Eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların dağılımı

Sorunlar	f	%
Sınıf yönetiminin zor olması	14	82,3
Ders süresinin yetmemesi	12	70,6
Resmi ve evrak işlerinden dolayı derslerin aksaması	7	41,2
Öğrencide dikkat dağınıklığı	7	41,2
Dersin sık sık bölünmesi	3	17,6
Öğretmenin yorulması ve yıpranması	3	17,6
Materyale ulaşım zorluğu	3	17,6
Sınıflar arası ortak ilgi	2	11,8

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 14'ü (%82,3), eğitim-öğretim sürecinde sınıf yönetiminin zor olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenler şunları söylemişlerdir:

E3 *“Sınıfın kontrolünü sağlamak oldukça zor oluyor. Bir sınıfla ilgilenirken diğer sınıfları ödevlendiriyorum. Ancak ödevlerini erken bitiren öğrenciler hemen aralarında konuşmaya başlıyor. Ayrıca ödevlendirdiğimiz öğrenciler diğer sınıflara ders işlerken sürekli burası nasıl olacak diye sorular sorup dersin akışını kesintiye uğrattıyor. Sağlıklı bir ders ortamı oluşturmak çok güç.”*

K5 *“Ödevli çalışması için görevlendirilen öğrencilerin, öğretmenli çalışılan tarafın ders anlatımı sırasında akışı bozmaları, toparlanmış olan dikkati ve sağlanan motivasyonu bozmaları öğretme öğrenme sürecini uzatmaktadır. Ödevli çalışan öğrencilerin bu sırada sık sık destek, yardım istemesi diğer öğrencilerin dersten kopmasına sebep olmakta tekrar derse toparlamak zaman almaktadır. Ödevli çalışan öğrenciler öğretmenli çalışılan tarafa ya da öğretmenli çalışılan öğrenciler ödevli çalışan öğrencilerin etkinliklerine daha çok ilgi duyup kendi çalışmasına dikkatini toplayamayabiliyor.”*

Tablo 13'e göre öğretmenlerin 12'si (70,6) dersler için ayrılan sürenin yetersiz olduğunu söylemiştir. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

E4 *“Birleştirilmiş sınıfla ilgili tabiki sorunlarım var. İlk öncelikle zamanı yetiştiremiyorum. Ayrıca sınıf yönetimi ve öğretim açısından istenilen düzey ve hedeflere ulaşmakta güçlük çekiyorum. Ayrıca müdür yetkili öğretmen olduğum için daha fazla yıpranıyorum, yoruluyorum ve kendimi değersiz hissediyorum.”*

E8 *“Dört sınıf bir arada olduğu için her öğrenciye ve sınıfa yeteri kadar zaman ayıramıyorsun. Konulara yüzeysel değiniyorsun. Her bir öğrenciye yeteri kadar ilgi gösteremiyorsun.”*

E10 *“Mesela konuları zamanında bitiremiyoruz. 4 sınıf bir arada olduğu için öğrencilerin dikkatini tam anlamıyla toparlayamıyoruz. Sınıfların birine ders verirken diğer sınıflara ödev veriyoruz. Bir süre sonra o çocuklar ödevlerini bırakmış bizi dinliyorlar.”*

Birleştirilmiş sınıfın avantajından çok dezavantajı var. Vatan, millet ve geleceğimizin teminatı çocuklarımız için her şeyi yapmaya hazırız.”

Tablo 13'e göre öğretmenlerin 7'si (41,2) resmi işler ve evrak işlerinden dolayı ders sürecinin kesintiye uğramasını sorun olarak görmüşlerdir. Bu bulgu ile ilgili olarak öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

E4 *“Sınıf hâkimiyetinin zor olması, zaman yetiştirememe, zamanı etkili kullanamama, ödevli öğrencilerin derse motive olamamaları, öğretmenlerin gereğinden fazla yorulup istedikleri şeyleri yapamaması, kitapların öğrencilerin düzeyinden uzak olması, aynı zamanda eğitim-öğretim işleri ve müdürlük işlerinin beraber yürütülmesi nedeniyle eğitimin aksaması, öğrenci düzeyine uygun olmayan etkinlikler, yine bu etkinliklerin öğrencilere ağır gelmesi hep sorun oluşturmaktadır. Ayrıca sınıfta fazla gürültü çıkmasından dolayı psikolojik yıpranma yaşıyorum.”*

Tablo 13'e göre öğretmenlerin 7'si (41,2) eğitim-öğretim sürecinde öğrencinin dikkat dağınıklığı yaşadığı sorunuyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencide dikkat dağınıklığı ile ilgili olarak öğretmenler şunları söylemişlerdir:

E2 *“Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi yetersiz. Öğrencileri ödevlendirdiğimiz derslerde öğrencinin dikkati kendi dersine değil de öğretmenin işlediği derse vermesi öğrendiklerini pekiştirmesini engelliyor.”*

K1 *“Bir sınıfta ders işlerken diğer sınıflar ilgi beklemektedirler. Özellikle 1. Sınıfların yaptıkları şeyleri tek tek göstermek istemeleri nedeniyle diğer grupla işlenen dersin sürekli bozulması ve buna bağlı olarak çocukların derse olan ilgilerinin ve dikkatlerinin sürekli dağılması. Yine öğrenciler kendi derslerini bırakıp ders işlenen diğer sınıfa müdahale etmeleri, onların dersini dinlemeleri, sorulan sorulara cevap vermeleri sebebiyle asıl yapmaları gereken çalışmadan uzaklaşmaktadırlar. Ders saatlerinin dörde bölünmesi bir çok başarılı öğrencinin harcanmasına neden oluyor.”*

Tablo 13'e göre öğretmenlerin; 3'ü (%17,6) dersin sık sık bölünmesini, 3'ü (%17,6) öğretmenin yorulması ve yıpranmasını, 3'ü (%17,6), materyale ulaşma zorluğu, 2'si (%11,8) sınıflar arası ortak ilgi bulma zorluğu sorunlarıyla karşılaştıklarını söylemişlerdir. Bu bulgularla ilgili olarak öğretmenler şu görüşleri ifade etmişlerdir:

K7 *“Birden fazla sınıf okuttuğun için tahtayı verimli kullanamıyorsun. Dersini işlemediğin diğer öğrencilerin dikkati hemen dağılıyor. Yine öğrenciler farklı yaş gruplarında olduğu için ilgi ve ihtiyaçları da farklı olabiliyor. Mesela sınıfça oynanan bir oyundan birinci sınıftaki öğrenci çok eğlenirken dördüncü sınıftaki öğrenci sıkılıyor.”*

K6 “Eğitim – öğretim sürecinde de okulun bulunduğu mekân bir köy olduğu için öğrencilerin imkânlarının kısıtlı olması dolayısıyla ders araç gereçlerinin temini konusunda sorunlar yaşadım.”

K2 “Öğrenciler farklı yaş gruplarında olduğu için oyun bulmakta zorlanıyorum. Özellikle oyun ve fiziki etkinlikler dersi ve serbest etkinlikler dersinde uygulayacağım etkinlik ve oynatacağım oyun küçük öğrenciler için ağır gelirken, büyük öğrenciler için basit oluyordu. Arada yaş farkı olduğu için yapmış olduğumuz etkinlikler küçükler için çok eğlenceli olurken büyükler o etkinlikten zevk almıyor. Büyük öğrencilerin olumsuz davranışları aynı sınıfta okuyan küçük öğrencileri çabuk etkiliyordu ve bu olumsuz davranışlar küçük öğrencilerce örnek alınıyordu. Dört sınıfı bir arada okuttuğum için öğrencileri sınıflara ayırmakta, sıra düzenlemesi yapmakta, oturma düzeni kurmakta zorlanıyordum.”

4.4. Okul İdareciliği ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin okul yönetimiyle ilgili karşılaştıkları sorunlara ait görüşleri aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 14. Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların dağılımı

Sorunlar	f	%
Öğretmenlik ve idarecilik işlerinin bir arada yürütülmesi	13	76,5
Deneyim eksikliği	4	23,5
Sorun Yok	2	11,8

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 13’ü (%76,5), öğretmenlik ve idarecilik işlerinin aynı anda yürütülmesini sorun olarak görmektedirler. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenler şu görüşleri bildirmişlerdir:

E10 “En büyük sıkıntımız 4 sınıfla uğraşmak. Bu yetmezmiş gibi müstakil okul müdürlerinin yapmış olduğu işlerle müdür yetkili öğretmen de uğraşiyor. Bazen evrak işlerinden dolayı dersleri bölmek zorunda kalıyoruz. Bu da öğretmen ve öğrenci açısından motivasyon eksikliğine neden oluyor.”

K4 “Okulla ilgili resmi işlemlerle beraber ders idaresinin bir arada yürütülmesi önemli bir sorun oluşturuyor. Bazen bir evrakın acilen cevaplanması isteniyor. Sen de o evrakı yetiştirmek için dersi işlemeyi bırakıyorsun”

Tablo 14’e göre okul idareciliği hususunda öğretmenlerin; 4’ü (%23,5) deneyim eksikliği yaşadığını, 2’si (%11,8) sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgularla ilgili olarak öğretmen görüşleri şunlardır:

E4 “Tek öğretmen olmamız nedeniyle gerektiği kadar destek alamamaktayız. Elimizden geldiği kadar deneme yanılma yöntemleriyle, diğer müdür yetkili arkadaşlarla

görüşerek sorunları çözmeye çalışmaktayız. Artık deneyim kazandığımız için okul yönetimi pek sorun oluşturmuyor.”

E3 “Okul yönetiminde karşılaştığımız en büyük sorun ilçe milli eğitimden gelen yazılara cevap yazmak oluyor. Müdürlükle ilgili hiçbir deneyimimiz yok iken ve herhangi bir eğitim almadan müstakil okullara gelen yazılar bize de geliyor ve bizden cevap yazmamız isteniyor. Hem derslerle ilgilenip hem de anlamadığımız yazılara cevap yazmamaya çalışmak bizi oldukça zor durumda bırakıyor.”

4.5. Okul-Aile-Çevre İlişkileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin okul-aile-çevre ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ait görüşleri aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 15.Okul- aile-çevre ilişkileri ile ilgili karşılaşılan sorunların dağılımı

Sorunlar	f	%
Veli-okul işbirliği yetersizliği	17	100,0
Okul-Aile Birliklerinin sorunlarla ilgilenmemesi	6	35,3
Köylünün olumsuz tutumları	3	17,6
Sosyal hayatın kısıtlılığı	2	11,8

Tablo 15'e göre öğretmenlerin tamamı, okul-aile-çevre ilişkileri boyutunda veli-okul işbirliğinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu ile ilgili olarak öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

K3 “Ailenin ilgisi olmadığından öğrencilerin sadece okulda öğrenmesi öğretmeni yoruyor. Aile hiçbir konuda yardımcı olmuyor.”

K6 “Birkaç veli dışında çocuklarıyla ilgilenen yoktu. Öğrencilerin kıyafeti ve ders konusunda oldukça yalnız kaldım. Çocuklara verdiğim ödevlerde aileden destek alamadım. Böyle olunca araştırma ödevi vermedim. Örneğin ödevde aile geçmişinin araştırılması isteniyor. Aileden çocuğa kimse yardım etmediği için çocuk ödevini yapmadan geliyor.”

K7 “Okul aile ilişkisi yeterli seviyede değil. Anne-babalar çocuklarına karşı ilgisiz. Ortaya çıkan bir sorunda okul yönetimi ve veli işbirliği yeterli değil. İlgisiz ailelerin çocuklarında öğrenme zorluğu oluyor.”

E3 “Özellikle 1. sınıf öğrencilerinin ve okuma yazma bilmeyen öğrenci velileri okula ve çocuklarına karşı çok ilgisiz. Bugün öğretmiş olduğumuz bir harfi akşam evde hiç tekrar etmeyen çocuk her şeyi unutmuş bir vaziyette yarın okula geliyor. İlerlemek çok yavaş ve zor oluyor.”

Tablo 15'e göre öğretmenlerin 6'sı (%35,3), okul-aile-çevre ilişkileri boyutunda okul-aile birliklerinin okul sorunlarıyla ilgilenmemesini, formalite olarak kurulduğunu sorun olarak göstermişlerdir. Bu bulguyla ilgili olarak öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

E2 *"Velilerin eğitime duyarlı olmaması, eğitim ve öğretime gereken önemi vermemeleri bizler açısından sıkıntılar çıkarıyor. Okul-aile birliği okul sorunlarıyla ilgilenmiyor. Veliler okul sorunlarıyla ilgilenmiyor. Örneği odun, kömür sorunları Milli eğitim ve muhtarlık okulla ilgili yardım konusunda sorumlulukları birbirlerine atıyorlar, sorumluluk almaktan kaçınıyorlar. Veliler çocuğuyla ilgilenmiyor. Bütün yükü öğretmene atıyor."*

E4 *"Köyde tek öğretmen olarak çalışmak eğitim-öğretim açısından olduğu gibi okul-aile-çevre ilişkilerinde sorun oluşturmaktadır. Okullarda kurulan okul-aile birlikleri sadece resmiyetten ibarettir. Köylü ve veli okula karşı mesafeli durmakta, ayrıca öğrenci velisi de okula karşı ilgisiz kalmaktadır."*

E9 *"Köy okulları okul-aile birliği yönünden hep sıkıntı olmuştur. Aileler isteksiz ve ilgisiz olduğundan aile birliklerinden verim alınamamaktadır."*

E10 *"Okul aile birliği her sene kuruluyor. Ancak ne kadar işlevsel olduğu tartışılır. Öğrenci velilerinin çoğu ilkokul mezunu olduğu için öğrencilere ders ve diğer konularda yardım etmiyorlar. Öğrenciye yardım etmiş gibi görünüyorlar ancak katkıdan çok zarar getiriyor."*

K5 *"Toplantılara katılma oranları çok düşük. Toplantıya gelememe durumunda sonradan gelme ya da arayıp hocam ne görüştünüz, çocuğumun durumu ne diye bir ilgi alaka yok maalesef."*

Tablo 15'e göre öğretmenlerin; 3'ü (%17,6) köylünün öğretmene karşı olumsuz tutum sergilediğini, 2'si görev yaptığı çevrede sosyal hayatın kısıtlılığı sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu ile ilgili öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

E4 *"Köy gibi küçük yerleşim yerlerinde gıybet, dedikodu gibi olayların çok fazla olması nedeniyle öğretmen de köy ve köylüye karşı mesafeli durmaktadır. Köyde çalışmamız nedeniyle mesleki ve kişisel anlamda yalnızsınız. Sosyal becerilerimiz köreliyor. Özel hayatımızda köyde çalışmanın etkisini görüyoruz. A-sosyal oluyorsun."*

E6 *"Aileler hem ilgisiz hem de öğretmen ve çocuğundan çok şey bekliyor. Birleştirilmiş sınıfın şartlarını bilmeden hareket ediyor. Köy yeri olduğu için sizin hatanızı kollayıp dedikodunuzu yapıyorlar."*

4.6. Okul Denetimleri ve Rehberlik Faaliyetleri ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleriyle ilgili karşılaştıkları sorunlara ait görüşleri aşağıdaki tabloda incelenmiştir.

Tablo 16. Okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleriyle ilgili karşılaşılan sorunların dağılımı

Sorunlar	f	%
Rehberlik faaliyetlerinin yetersizliği	10	58,8
Denetim ve iyileştirme eksikliği	8	47,1
Müfettişlerin mevcut şartları görmezden gelmeleri	3	17,6
Müfettişlerin öğretmenlerden beklentileri	3	17,6
Sorun yok	2	11,8
Rehberlik ve denetlemede tutarsızlık	1	5,9
Denetimlerin formalite olması	1	5,9

Tablo incelendiğinde okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleri boyutunda öğretmenlerin; 10'u (%58,8) öğrenci ve öğretmen için yapılan rehberlik faaliyetlerinin yetersiz olduğunu, 8'i (%47,1) birleştirilmiş sınıflı okullarda denetim ve iyileştirme eksikliği olduğu söylemişlerdir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

E3 *“Okula gelen müfettişler rehberlik yapmadan okulların eksikliklerini bulup tespit edip bunları gidermemiz gerektiğini eğer bir daha geldiğimizde bu eksiklikler giderilmezse hakkınızda gerekli işlemleri yaparız şeklinde uyarılarda bulunuyorlar.”*

E4 *“Hem ilçe milli eğitimden olsun hem de okula gelen müfettişler olsun rehberlik ve denetlemede yetersiz kalmaktadırlar. Genellikle egolarını tatmin etmek için geliyorlar. Dertlerimizi dinleyip çözmekten çok dert vermekteler. Sorunları çözmede sorumluluk almaktan kaçınıp başka makam ve kişilere yönlendirme yapmaktadırlar. Rehberlik konusunda genellikle birleştirilmiş sınıf okutan arkadaşlardan yardım alıyoruz. Resmi işlemlerden çok eğitim-öğretim alanında rehberlik ve denetim yapılmasını istiyoruz.”*

E10 *“Müfettişler ilk görev yaptığım yerde birinci dönem rehberliğe ikinci dönem denetime geliyorlardı. Bu denetimlerde hangi çalışmalarını yapmamız gerektiğini bildiriyorlardı. 5 senedir çalışmakta olduğum bu okula müfettişlerden gelen giden olmadı. Bilmediğimiz konuyla ilgili ilçe milli eğitim müdürlüğünü arıyorum. Onlar da beni müstakil müdürlük yapan okul müdürlerine yönlendiriyorlar. Okul denetimlerinin her sene yapılmasını istiyorum. Yapılan denetimlerde de sınıfımın denetlenmesini istiyorum. Okulla ilgili iş ve işlemlerde daha az bilgi istenmesini istiyorum.”*

E6 *“Herhangi bir rehberlik faaliyeti yapılmıyor. Denetimler oluyor ve hep eksikliklerden bahsediliyor.”*

K1 *“Tek öğretmen olmamız, bizlere ve öğrencilere rehberlik edecek öğrencilerin olmayışı sebebiyle rehberlik faaliyetlerinin yürütülmesi güçleşmektedir.”*

K5 *“Müfettişler artık sınıfa gelip sınıf teftişi yapmıyorlar. İdari teftişler yapıyor. İdareci konumunda değilim. Çalıştığım süre boyunca hiç idarecilik yapmadım. Ancak müfettişlerin sınıf teftişi yaptıkları dönemde müfettişler o an ne görmüşlerse ona göre bir değerlendirme yapıyorlardı. Süreçte yapılan ve yaşananlarla ilgilenmiyorlardı. Açıklama yapmak istediğimizde bizi önemseyerek dinleyen yok gibiydi. Olumsuz bir durum varsa*

öğretmene bahane uyduruyor gözüyle bakıyorlardı. Moralimi alt üst edip ağlatan müfettişler olmuştu.”

Tablo 16'ya göre okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleriyle ilgili olarak öğretmenlerin; 3'ü (%17,6) müfettişlerin birleştirilmiş sınıf şartlarını görmezden geldiğini, 3'ü (%17,6) müfettişlerin öğretmenden fazla beklentileri olduğunu, 2'si sorun olmadığını, 1'i (%5,9) rehberlik ve denetlemede tutarsızlık olduğunu, 1'i (%5,9) denetimlerin formalite olduğunu söylemiştir. Bu bulgularla ilgili olarak öğretmen görüşleri şunlardır:

E2 *“Müfettişler yılda iki defa rehberlik ve denetime geliyorlar. Müfettişler hep sorunlardan bahsediyorlar. Sorunların çözümüne yönelik hiçbir şey yapmıyorlar. Rehberlikte söyledikleri ile denetlemede söyledikleri arasında tutarsızlıklar var.”*

E2 *“Müfettişler bir öğretmenden birçok görevi aynı anda yerine getirmesini bekliyor. Okul yönetimiyle mi ilgilenelim yoksa derslerle mi ilgilenelim biz de karıştırıyoruz. Yine müfettişler gerçek dışı taleplerde bulunuyorlar.”*

K2 *“Yapılan denetimlerin formalite olduğunu düşünüyorum. Müfettişler sınıfa geldiklerinde öğrencilerin okuma ve yazmalarını kontrol ediyorlardı. Bir de idarecilikle ilgili işleri ve bazı gerekli evrakları istiyorlardı.”*

E8 *“Denetlemeye gelen müfettişler mevcut şartları iyi tahlil edememektedirler. Yardımcı olmaktan çok sıkıntı çıkarmaya meyilliler.”*

4.7. Birleştirilmiş Sınıfta Karşılaşılan Farklı Sorunlara Ait Öğretmen Görüşlerine Ait Bulgular

Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları farklı sorunlara ait görüşleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17. Birleştirilmiş sınıfta karşılaşılan farklı sorunların dağılımı

Sorunlar	f	%
Öğretmenin olumsuz tutumu	5	29,4
Fazla enerji harcama	3	17,6
Birleştirilmiş sınıfların kaldırılması gerektiği	2	11,8
Kişisel ihtiyaçları karşılamada eksiklik	1	5,9

Araştırmaya katılan öğretmenlerin; 5'i (%29,4) birleştirilmiş sınıfa karşı olumsuz tutum geliştirdiğini, 3'ü (%17,6) fazla enerji harcadığını, 2'si (%11,8) birleştirilmiş sınıfların kaldırılması gerektiğini, 1'i (%5,9) okulda kişisel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığını belirtmiştir. Bu bulgularla ilgili olarak öğretmenler şunları söylemişlerdir:

E3 *“Birleştirilmiş sınıf okutmak sadece okulda değil, okuldan sonra da evde çok hazırlık yapmayı gerektiren, öğretmeni çok yoran bir iş. Öğrenciler açısından da en iyi şartlarda bile vasat bir eğitim aldıklarını düşünüyorum.”*

E4 “Köye gidiş-geliş yaparken yolda tehlikeler atlatıyoruz. Yine köy okullarının köy yerleşim yerinden uzakta olmasının oluşturmuş olduğu çeşitli riskler (yabani hayvan korkusu) nedeniyle can güvenliğimiz tehlikede. Yine köylünün ve velinin umursamaz tavırları ve ahlaki yetkinlikten uzak olması, hal ve hareketleri, okullarda lojmanların kullanılacak durumda olmaması nedeniyle öğretmenin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamakta zorluklar çekmesi. Örneğin beslenme, dinlenme vb.”

E5 “Birleştirilmiş sınıf başlı başına bir sorun. Çoğu zaman akıntıya karşı kürek çektiğimi düşünmüşümdür.”

E6 “Birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapmak insanı öğretmenlikten soğutuyor, hevesimiz kaçıyor. Bence birleştirilmiş sınıfların kapatılması gerekiyor.”

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada, birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü (%76,5), eğitim programında yer alan kazanımları eğitim-öğretim yılı sonuna yetiştiremediklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerin yarıya yakını (%47,1), bağımsız sınıflara uygulanan programın birleştirilmiş sınıflara da uygulanmasının zor olduğunu belirtmiştir. Bu bulgulardan hareketle müstakil sınıflara uygulanan programın birleştirilmiş sınıflara uygulanmasının zor olduğu, bu durumun öğretmenlerin kazanımları eğitim-öğretim yılı sonuna yetiştirememelerine neden olduğu ileri sürülebilir. Gözler'in (2009) araştırmasında öğretmenler; müstakil sınıflara uygulanan program hedeflerinin birleştirilmiş sınıflarda gerçekleşmesinin zor olduğunu, öğretimde büyük problemler yaşandığını, özellikle kazanımların yetiştirilmesi ve kazandırılmasında zamanın büyük problem olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kazanımları gündelik hayatla ilişkilendiremediğini söyleyen öğretmenler, kazanımların öğrencinin ilgisinden uzak olduğu ve öğrencilerin seviyesine ağır geldiğini belirtmişlerdir. Sınmaz (2009) araştırmasında, programın öğrencilerin hazır bulunuşlukları ve bilişsel düzeylerine uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim süreciyle ilgili olarak öğretmenlerin büyük bir bölümü (%82,3) sınıf yönetiminin zor olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler; resmi ve evrak işlerinden derslerin aksadığını (%41,2), öğrencide dikkat dağınıklığı olduğunu (%41,2), derslerin sık sık bölündüğünü (%17,6), öğretmenin yorulup yıprandığını (%17,6) söylemişlerdir. Bu bulgulardan hareketle ödevlendiren öğrencilerin öğretmene yapacağı etkinlikle ilgili sorular sormaları, birinci sınıf öğrencilerinin yapmış oldukları etkinlikleri öğretmene göstermek istemeleri, resmi ve evrak işlerinden dolayı dersin aksaması öğrencinin dikkatinin dağılmasına ve ders bütünlüğün bozulmasına neden olmaktadır. Bu da sınıf yönetiminin zorlaştırmaktadır. Ocakçı'nın (2017) birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini incelediği araştırma da yukarıdaki görüşü destekler niteliktedir. Söz konusu araştırmada öğretmenler ödevlendirilen öğrencilerin verilen ödevi anlamakta zorlandıklarını, ödevle ilgili öğretmene sık sık sorular sorarak dersin akışını kesintiye uğrattığını, bu durumun sınıf yönetimini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Eğitim-

öğretim sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı diğer bir önemli sorun da ders süresinin yetmemesidir(%70,6). Birden fazla sınıfın aynı ortamda ders görmesi, öğretmenlik ve idarecilik işlemlerinin birlikte yürütülüyor olması, konuların yoğun ve zor olması ders süresinin yetmemesine neden olduğu söylenebilir. Nitekim Abay'ın (2006) çalışmasında birleştirilmiş sınıflarda öğrenci ve sınıf sayısının artmasının zaman yönetimini zorlaştırdığı bulgusuna ulaşması yukarıda sözü edilen bulguyu desteklemektedir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde karşılaştığı sorunlardan biri de materyale ulaşmada zorluk yaşamalarıdır(%17,6). Korkmaz, Saban ve Akbaşlı'nın (2004) göreve yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştığı sorunları incelediği araştırmasında öğretmenlerin %55'i derse uygun araç-gereç bulmada sorunlar yaşadığı bulgusuna ulaşmıştır. Öğretmenler eğitim-öğretim sürecinde öğrenciler arası ortak ilgi bulmada zorlandıklarını (%11,8) söylemişlerdir. Farklı yaş ve düzeydeki öğrencilerin ilgi ve isteklerinin farklı olması öğretmenlerin sınıflar arası ortak ilgi bulmasını zorlaştırmakta ve süreci yönetmede sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Şahin'in (2003) araştırmasında farklı yaş ve düzeydeki öğrencilerin bir arada eğitim görmesinin öğretmene, öğrencileri için yararlı olmadığı hissi yaşattığını ve öğretim sürecinde bütünlüğün bozulduğu bulgularına ulaşmıştır.

Birleştirilmiş sınıflı okulların fiziki şartlarıyla ilgili olarak öğretmenlerin yarıdan fazlası (%58,8), birleştirilmiş sınıflı okullarda donanım eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Birleştirilmiş sınıflı okullarda teknolojik ve diğer donanımsal eksikliklerin giderilmesi durumunda; öğrencilerin derse olan ilgisini artırması, öğrencilerin dikkatini toplaması ve sınıf yönetimini kolaylaştırması sağlanabilir. Enayati, Zameni ve Movahedian'ın (2016) çalışmalarında birleştirilmiş sınıflarda eğitim teknolojilerinden yararlanmanın; öğrenmeyi kolaylaştırdığı, öğrencilerin performansını artırdığını ve sınıf yönetimini kolaylaştırdığı sonuçlarına ulaşmıştır. Öğretmenler birleştirilmiş sınıflı okulların alt yapı sorunları olduğunu (%52,9), bu okulların donanımsal ve alt yapı eksikliklerini öğretmenlerin gidermesinin öğretmenler açısından sorun olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca bu okulların ihtiyaçlarını karşılayacak ödeneğin olmamasını sorun olarak gören öğretmenler, yakacak yetersizliği ve ulaşım sıkıntısı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler okulun fiziki şartlarıyla ilgili karşılaştıkları sorunların çözümünde tek başlarına kaldıkları, yetkili kişi ve kurumlarca yeteri kadar yardım alamadıkları söylenebilir. Summak, Summak ve Gelebek'in (2011) araştırmasında birleştirilmiş sınıflı okullara Milli Eğitim Müdürlüklerince yeterli maddi desteğin verilmediğini, muhtarların ilgisizliği ve okul-aile birliklerinin aktif olmamasının öğretmenleri zor durumda bıraktığı, öğretmenlerin pek çoğunun odun-kömür paralarını ceplerinden ödediğini sonuçlarına ulaşmıştır.

Birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenler, öğretmenliğin yanı sıra okul idaresi görevini de sürdürmektedirler. Öğretmenlerin büyük bir bölümü tarafından öğretmenlik ve okul idaresinin aynı anda yürütülüyor olmasının sorun olarak görüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır (%76,5). İdarecilik işlemlerinin, öğretmenlikle beraber yürütülüyor olmasının öğretmenin iş yükünün artmasına neden olduğu öne sürülebilir. Yıldız ve Köksal'ın (2009) yaptığı çalışmada öğretmenliğin yanı sıra yöneticilik görevinin sürdürülüyor olmasının öğretmenlerin sorumluluklarını artırdığı için sorun oluşturmaktadır. Bu bağlamda yöneticilik görevinin olmaması durumunda öğretmenlerin daha başarılı olacaklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı okul idareciliği konusunda deneyim eksiklikleri olduğunu belirtmişlerdir (%23,5). Öğretmenler idarecilikle ilgili eksikliklerini deneme-yanılma yöntemleriyle ve birleştirilmiş sınıfta çalışan diğer meslektaşlarına sorarak çözdüklerini belirtmişlerdir. Aksoy'un (2008) çalışmasında öğretmenlerin lisans döneminde aldıkları eğitimin birleştirilmiş sınıflarda işlevsiz hale geldiğini, öğretmenlerin yaptıkları çok şeyi deneme yanılma yoluyla ve birleştirilmiş sınıfta diğer öğretmenlere sorarak informal yollarla öğrendikleri sonucuna ulaşmıştır.

Okul-aile-çevre ilişkileri boyutunda karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak öğretmenlerin tamamı okul-veli işbirliğini yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler okul-aile birliklerinin okul sorunlarıyla ilgilenmediği söylemişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak velilerin ilgisiz ve duyarsız olduğu, okul-aile birliklerinin formaliteden öteye geçemeyen okul sorunlarından uzak bir kuruluş olduğu söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusunu Summak ve diğerlerinin (2011) araştırmasındaki bulguyla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada ailelerin ilgisizliği ve okul-aile birliklerinin işler halde olmamasını çalışmada göze çarpan en belirgin sorun olarak görülmüştür. Ayrıca öğretmenler çalıştıkları çevrede sosyal hayatın kısıtlılığını, köylünün kendilerine ya da okula karşı olumsuz tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir.

Okul denetimleri ve rehberlikleriyle ilgili olarak öğretmenlerin büyük bir bölümü rehberlik faaliyetlerini yetersiz olarak görmektedir (%58,8). Çınar'ın (2004) çalışmasında öğretmenlerin "müfettişler gereken rehberliği yapmıyor" şeklinde görüş bildirmeleri araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Müfettişlerin çözüm odaklı değil sorun odaklı olduklarını belirten öğretmenler mevcut şartların görmezden gelindiğini, müfettişlerin öğretmenden fazla beklenti içinde olmalarını sorun olarak görmüşlerdir. Yapılan denetimlerin eğitim-öğretimden çok idarecilikle ilgili olduğunu ifade eden öğretmenler rehberlik ile denetleme arasında geçen sürede tutarsızlıklar olduğunu belirtmişlerdir. Tüm bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin rehberlik ve denetleme hususuna olumsuz baktıkları söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bu bulgular Gözler'in (2009)

çalışmasındaki sonuçlarla benzerlikler göstermektedir. Söz konusu araştırmada öğretmenlerin teftiş esnasında müfettişlerin tutum ve davranışlarının kendilerini strese soktuğunu belirtmişlerdir. Birleştirilmiş sınıf şartlarının ve öğretmenlerin çalışma koşullarının göz önünde bulundurulmadığını belirten öğretmenler, teftişlerin amacına uygun olmadıklarını söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı, birleştirilmiş sınıf uygulamasına karşı olumsuz tutum geliştirdiğini ve bu uygulamanın fazla enerji harcamalarına neden olduğunu söylemişlerdir. Köksal'ın (2009) çalışmasında birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapmanın bağımsız sınıfa göre daha çok enerji ve zaman harcadığı söylemesi bu bulguyu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin bir kısmı birleştirilmiş sınıfların bütünüyle sorun olduğunu ve kaldırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yıldız'ın (2011) yapmış olduğu çalışmada bu bulguyu destekler niteliktedir. Söz konusu araştırmada öğretmenlerin tamamına yakınının birleştirilmiş sınıflı okulların kapatılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ikisi birleştirilmiş sınıf yüzünden öğretmenlik mesleğinden soğuduklarını ve kendilerini değersiz hissettiklerini söylemişlerdir. Yıldırım ve Diğerlerinin (2016) yapmış oldukları çalışmada birleştirilmiş sınıfta çalışan öğretmenlerin bu okullardan kurtulmaya çalışmak istemeleri, tükenmişlik ve itilmişlik duyguları yaşadıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlardan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

Birleştirilmiş sınıflara uygulanan eğitim programıyla ilgili olarak öğretmenlerin programı uygulamada zorlandıkları ve programda yer alan kazanımları eğitim-öğretim yılı sonuna yetiştiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ders kazanımlarının; öğrenci seviyesine ağır geldiğini, öğrencinin günlük yaşamından ve ilgisinden uzak olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Birleştirilmiş sınıflı okulların fiziki şartlarıyla ilgili olarak okulların donanımsal eksiklikler ve alt yapı sorunları yaşadığı sonucuna varılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre; okulun eksikliklerini öğretmenin gidermesi, okul ihtiyaçlarını karşılayacak ödenek yetersizliği, yakacak yetersizliği ve ulaşım sıkıntısı öğretmenler için sorun olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğretmen görüşlerinden yola çıkarak birleştirilmiş sınıfta sınıf yönetiminin zor olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre ders süresinin yetmediği, resmi ve evrak işlerinden dolayı derslerin aksadığı, derslerin sık sık bölüdüğü sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin; öğrencide dikkat dağınıklığı, materyale ulaşma zorluğu ve sınıflar arası ortak ilgi bulma sorunlarıyla karşılaştıkları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde daha fazla yorulduklarını ve yıprandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik ve okul idareciliğinin aynı anda yürütülüyor olmasının sorun olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Okul idareciliği ile ilgili olarak öğretmenlerin deneyim eksikliği yaşadığı sonucuna varılmıştır.

Okul-aile çevre ilişkileri boyutunda öğretmenlerin veli-okul işbirliğini yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre okul-aile birliklerinin okul sorunlarıyla ilgilenmeyen bir birlik olduğu sonucu elde edilmiştir. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin, çalıştıkları bölgede sosyal hayatın kısıtlılığı ve köylünün olumsuz tutumları sorunlarıyla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Okul denetimleri ve rehberlik faaliyetleri boyutuyla ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak birleştirilmiş sınıflarda rehberlik faaliyetlerinin yetersiz olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine birleştirilmiş sınıflı okullarda denetim ve iyileştirme eksikliği olduğu, müfettişlerin birleştirilmiş sınıf şartlarını görmezden geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak müfettişlerin öğretmenden beklentilerinin fazla olduğu, rehberlik ve denetleme de tutarsızlık olduğu ve denetimlerin formalite olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Öğretmen görüşlerinden yola çıkarak öğretmenlerin; birleştirilmiş sınıflı okullara karşı olumsuz tutum geliştirdiği, fazla enerji harcadıkları, kişisel ihtiyaçlarını karşılamada eksiklik yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bir kısmı birleştirilmiş sınıf uygulamasının kaldırılması gerektiğini önermiştir.

Aşağıda birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

1. Müstakil sınıflara uygulanan eğitim programı yerine birleştirilmiş sınıfta okuyan çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilen, içeriğin daha sade ve kolay bir program hazırlanabilir.
2. Birden fazla sınıf kademesinin birleştirilerek tek öğretmen idaresine verilmesinden dolayı ortaya çıkan sorunların kaynağına inilmesi, sorunların çözümü ile ilgili meslektaş ve uzman kişilerden görüş alışverişinde bulunulması, öğretmenin öğrencilerin ilgi ve isteklerini iyi bilmesi sorunların çözümünde etkili olabilir.
3. Okulların teknolojik altyapı ve donanım, altyapı, tesisat, bakım-onarım, ısınma sorunlarının çözümüyle Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından görevlendirilecek elemanların ilgilenmesi öğretmenin iş yükünü, sorumluluğunu ve sorununu azaltabilir.
4. Öğretmenin ders sürecini iyi bir şekilde planlaması, ders için ön hazırlık yapması, derste kullanacağı materyalleri hâlihazırda bulundurması, farklı yöntem ve teknikleri kullanması, ödevlendirilecek öğrencilere verilecek etkinliklerin sıkıcılıktan uzak öğrencilerin seviyeleri doğrultusunda açık ve anlaşılır olması, ödevlendirilen öğrencilerin farklı faaliyetlere yönlendirilmeleri neticesinde sınıf içindeki kafa karışıklığı, dikkat dağınıklığı, ders sürecinin bölünmesi sorunlarının azalmasını veya ortadan kalkmasını sağlayabilir.
5. Öğretmenlerin idarecilik görevlerini yürütebilecekleri ek bir ders saati verilerek öğretmenlik ve idarecilik görevlerinin aynı anda yürütülmesinden kaynaklanan sorunların önüne geçilebilir.
6. Öğretmenlerin evlere düzenleyeceği veli ziyaretleri, velilerle yapacağı telefon görüşmeleri ve SMS bildirimleri velilerin ilgisizliği sorununu çözebilir.

7. Müfettişlerin birleştirilmiş sınıf şartlarını göz önünde bulundurarak rehberlik ve denetim faaliyetlerinde bulunmaları, öğretmenlerin yanlış anlayabileceği tutum ve davranışlardan uzak durmaları, denetim esnasında belirlenen sorunların üzümünde öğretmene yardımcı olması, öğretmenleri motive edici ve pekiştirici bir söylem kullanmaları rehberlik ve denetimle ilgili olumsuz görüşün üzümünde etkili olabilir.

8. Birleştirilmiş sınıflı okullara, köy btcesinin %10'luk payı muhtarlıklar aracılığı yerine direkt olarak okula verilmesi öğretmenlerin konuyla ilgili karşılaştıkları sorunlara zm getirebilir.

KAYNAKÇA

- Abay, S. (2006). *Birleştirilmiş sınıf uygulanmasında öğretmenlerin öğrenme- öğretme sürecinde karşılaştığı sorunlar*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Abay, S. (2007). *Birleştirilmiş sınıflarda sosyal bilgiler öğretimindeki sorunlar*. Yüksek lisans tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Açan, M. (2015). *Birleştirilmiş sınıfta ilk okuma yazmayı öğrenme ve öğretme sürecinin betimlenmesi: bir durum çalışması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaşı, S., Meydan, A. (2009). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin okul-aile-toplum ilişkileri sürecinde karşılaştığı güçlükler. *VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Akdağ, A. (2014). *Birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan müdür yetkili öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Adıyaman ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akdoğan, M. (2007). *Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında görev yapan müdür yetkili öğretmenlerin yönetim sürecinde karşılaştıkları sorunlar*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aksoy, N. (2008). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim: genç ve deneyimsiz öğretmenlerin görüşlerine dayalı bir araştırma. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6(21), 82-108.
- Arı, R., Deniz, E., Hamarta, E. (2004). PİO'da öğrenim gören 9-16 yaş grubu öğrencilerinin öz-kavramı ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri (Cilt-II)*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, C. (2013). *Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında görev yapan müdür yetkili öğretmenlerin yönetimle ilgili sorunlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Aslan, E. (2011). The first primary school curriculum of the Turkish Republic: "1924 ilk mektepler müfredat programı". *İlköğretim Online Dergisi*, 10(2), 717-734.
- Beihammer, E.K.H., Hascher, T. (2015). Multi-grade teaching practices in Austrian and Finnish primary schools. *International Journal of Educational Research*, 74(2015),104-113.
- Bilir, A. (2008). Birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında öğretmen ve öğretim gerçeği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1-22.

- Binbaşıoğlu, C. (1999). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (3. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Blease, B., Condy, J. (2015). Teaching of writing in two rural multigrade classes in the Western Cape. *Reading & Writing*, 6(1), Art. #58, 9 pages. <https://rw.org.za/index.php/rw/article/view/58/180>.
- Çağlayan, A. (2012). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çelenk, S. (2000). Cumhuriyet döneminde ilköğretim. Atilla Tazebay (Ed.), *İlköğretim programları ve gelişmeler içinde* (s. 27-60). Ankara: Nobel Yayınları.
- Çınar, İ. (2004). Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında ilk okuma yazma öğretimine ilişkin bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7), 31-45.
- Çoşkun, M. (2018). *Birleştirilmiş sınıflarda ve müstakil sınıflarda öğrenim gören 1. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Dal, A. (2004). *Birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında görevli müdür yetkili öğretmenlerin stres kaynakları*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Demirci, R. (2005). *İlköğretim 4. sınıf matematik öğretmen kılavuz kitabı*. İzmir: Prizma Top Yayıncılık.
- Doğan, A.R. (2000). *Birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretim*. Trabzon: Selim Ofset.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-57.
- Eneyati, T., Zamani, F., Movahedian, M. (2016). Classroom management strategies of multigrade schools with emphasis on the role of technology. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*, 7(2), 165-179.
- Engin, G. (2018). The opinions the multigrade classroom teachers on multigrade class teaching practices (multiple case analysis: Netherlands-Turkey example). *International Journal of Progressive Education*, 14(1), 177-200.
- Ekiz, D. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Erdem, A. R., Kamacı, S. , Aydemir, T. (2005). Birleştirilmiş sınıfları okutan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Denizli ili örneği). *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1 (1-2), 3-13.
- Erdem, A.R. (2006). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (3. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, A.R. (2008). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (5. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2011). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (7.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Gelebek, S. (2011). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacılık temelli yeni ilköğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Kilis ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.
- Gözler, A. (2009). *Birleştirilmiş sınıflı okulların yönetim problemleri ve çözüm önerileri*. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gültekin, M. (Ed.). (2009). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Gürel, N. , Çapar, D. ,Kartal, S. (2014). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri: nitel bir araştırma. *International Journal Of Human Sciences*, 11(1), 1056-1076.
- Gürkan, T., Gökçe, E. (1999). *Türkiye ve çeşitli ülkelerde ilköğretim*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Higgins, C., Mulkeen, A.G. (2009). *Multi grade teaching in Sub-Sahara Africa: lessons from Uganda, Senegal and the Gambi*. USA: World Bank Publication.
- Karafılık, F., Değirmenci, G., Bilkan, N. (2008). *İlköğretim 3. sınıf türkçe öğretmen kılavuz kitabı*. İzmir: Harf Yayıncılık.
- Kazu, İ. Y., Aslan, S. (2011). A comparative approach to multigrade class implementation: Exsamples of Vietnam, Peru, Sri Lanka and Clombia. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 3(3), 1081-1108.
- Kılınç, S. (2005). *Birleştirilmiş ve normal sınıflarda okuyan 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin türkçe ve matematik derslerindeki başarılarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Korkmaz, İ., Saban, A., Akbaşı, S. (2004). Göreve yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 10(2), 266-277.
- Köklü, M. (2000). *Birleştirilmiş sınıfların yönetimi ve öğretim*. İstanbul: Beta Basım.
- Köksal, K. (2005). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Köksal, K. (2006). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (4.baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Köksal, K. (2009). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (5. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Little, A. W. (2004). Learning and teaching in multigrade settings. Paper Prepared For the *UNESCO 2005 EFA Monitoring Report*.
- MEB. (1995). *İlkokul programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2000). *İlköğretim birleştirilmiş sınıflar fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: M.E.B. Yayınları.

- MEB.(2012a). *İlköğretim kurumlar yönetmeliği*. Erişim:03 Aralık 2018, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1703.pdf>
- MEB. (2012b). *Temel eğitim genel müdürlüğü ilköğretim ve eğitim kanun*. Erişim: 03 Aralık 2018, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.222.pdf>
- MEB.(2014a). MEB'e bağlı eğitim kurumları yönetici ve öğretmenlerin norm kadro yönetmeliği. Erişim:04 Aralık 2018, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20146459.pdf>
- MEB.(2014b) Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programı. Erişim: 04 Aralık 2018, http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_12/17044715_birlestirilmis_haf_ders_prg.rar
- MEB (2016a). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2015/16*. Erişim:03 Aralık 2018, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=270
- MEB (2016b). *Strateji Geliştirme Başkanlığı soru önergesi*. Erişim:03 Aralık 2018, <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/7/7-14053sgc.pdf>
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Mulryan-Kyne, C.M. (2004). Teaching and learning in multigrade classrooms: What teachers say. *The Irish Journal of Education*, 35(2004),5-19.
- Ocakçı, E. (2017). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlilikleri ve sınıf yönetimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Özer, N., Bozkaya, U., Karadeniz, S., Demircioğlu, Z. ve Yeltepe, E. (2005). *İlköğretim 4. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Kalem Yayınları.
- Öztürk, H. İ. (2005). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Raggl, A. (2011). Altersgemischter unterricht in kleinschulen im alpinen raum. In R. Müller, A. Keller, U. Kerle, A. Raggl & E. Steiner, schule im Alpinen raum (S. 231-305). Reihe Fokus Bildung Schule (Bd. 2). Innsbruck: Studienverlag.
- Sağ, R., Savaş, B. ve Sezer, R. (2009). Burdur'daki birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin özellikleri, sorunları ve ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 37-56.
- Samancı, O. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sezer, R. (2010). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin meslek ihtiyaçları analizi*. Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Sınmaz, A. (2009). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programının uygulamasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Düzce ili örneği)*.

Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Sidekli, S., Coşkun, İ., Aydın, Y. (2015). Köyde öğretmen olmak: birleştirilmiş sınıf. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 311-331.
- Summak, M. S, Summak A. E. G. ve Gelebek, M. S. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar ve öğretmenlerin bakış açısından olası çözüm önerileri (Kilis ili örneği). *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1221-1238.
- Şahin, A. E. (2003). Birleştirilmiş sınıflar uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 166-175.
- Şahin, Ç. (2010). Birleştirilmiş sınıflara ilişkin temel bilgiler. Çavuş Şahin (Ed.), *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim içinde* (s. 2-30). Ankara: Pegem Akademi.
- Taşar, H. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim uygulamasının nedenleri. Tuncay Dilci (Ed.), *Teoriden pratiğe birleştirilmiş sınıf uygulamaları içinde* (s. 21-47). İstanbul: İdeal Kültür.
- Yerlikaya, A. (2000). Köy ve şehirde çalışan sınıf öğretmenlerinde tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, M. (2008). *Birleştirilmiş sınıflarda ses temelli öğretim ile ilk okuma öğretiminde karşılaşılan güçlükler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (8. tıpkı basım)*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, N., vd. (2016). 4+4+4 yapısal değişikliğin birleştirilmiş sınıflı okullara yansması ve öğretmenlerin beklentileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(2), 83-109.
- Yıldız, M. (2005). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, M. ve Köksal, K. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 1-14.
- Yıldız, N. (2011). *Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin çalıştıkları yerin kültürü ile etkileşiminin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldız, S. (2009). *2005 hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

EK1: ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Okul:.....

Tarih:..... Saat:.....

Genel Açıklama

Değerli Meslektaşlarım,

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Ayrıca Kelkit İlkokulunda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Bu görüşme formu, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunları öğretmen görüşlerine göre tespit etmek ve incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar ve bilgiler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ediyorum.

İbrahim GÖNÜL

1. BÖLÜM**Kişisel Bilgi Formu****Cinsiyetiniz** Kadın Erkek**Kıdeminiz** 1-5 Yıl 5-10 Yıl 10 Yıl üstü**Göreviniz** Öğretmen Müdür Yetkili Öğretmen**İkametgâh** Okulun bulunduğu yerde oturuyorum Merkezde oturuyorum, günlük gidiş-geliş yapıyorum.**Okulunuzdaki öğretmen sayısı** Bir İki ve üzeri**Birleştirilmiş sınıfla ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?** Evet Hayır**2. BÖLÜM****Anket Soruları****1) Eğitim programıyla ilgili olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

2) Birleştirilmiş sınıf uygulamasıyla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3) Birleştirilmiş sınıflı okulun fiziki şartları ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4) Eğitim-öğretim sürecinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5) Okul yönetiminde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

6) Okul-aile-çevre ilişkileri ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7) Okul denetimi ve rehberlik ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8) Sorularımızda değinmediğimiz, ancak sizin eklemek istediğiniz başka bir sorun var mı? Varsa açıklayınız...

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

EK 2: ANKET ONAYI

T.C.
KELKİT KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 11910006-20-E-3780633
Konu : Anket Onayı

21/03/2017

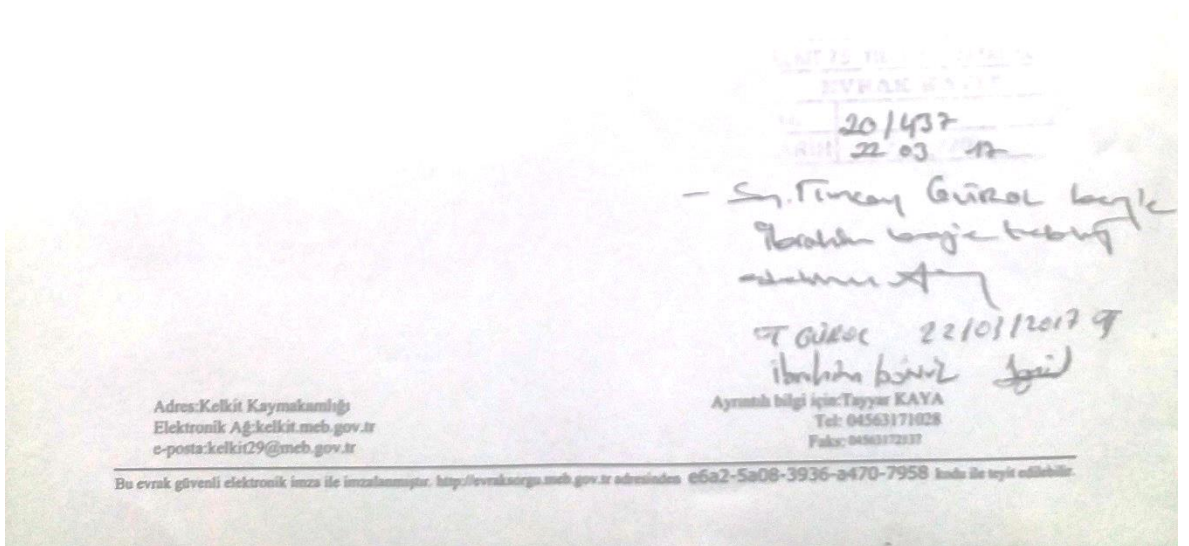
KAYMAKAMLIK MAKAMINA

İlçemiz Kelkit İlkokulunda sınıf öğretmeni olarak görev yapan ve Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisi olan İbrahim GÖNÜL'ün 'Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların çeşitli Değişkenler açısından incelenmesi' adlı tez çalışması için İlçemiz merkez ve köylerde bulunan ilkokullarda araştırma yapmak istemesiyle ilgili dilekçesi ve anket formu ekte olup, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

İsmail YÜCEL
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
21/03/2017
Naif YAVUZ
Kaymakam

T.C.
KÖSE KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 50911839-45.99-E.5125057

14.04.2017

Konu : Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin
Karşılaştıkları Sorunların Çeşitli
Değişkenlik İncelenmesi

Sayın: İbrahim GÖNÜL

Müdürlüğümüze 03/04/2017 tarihinde vermiş olduğunuz dilekçe gereği "**Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunların Çeşitli Değişkenlik İncelenmesi**" ile ilgili formlar ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Kemal GÜL
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Eki: Form (5 sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: İbrahim GÖNÜL

Doğum Yeri: GÜMÜŞHANE

Doğum Tarihi: 14. 09. 1986

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLER

- a) Yayınlar: Birleştirilmiş Sınıftan Mezun Öğrencilerin Üst Eğitim Kademesinde Karşılaştıkları Sorunlar, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:7 Sayı: 1
- b) Bildiriler:
 1. Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, USOS 2018
 2. Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri, UBAK 2019

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl:

Bulak İlkokulu- Kelkit/GÜMÜŞHANE, Müdür Yetkili Sınıf Öğretmeni, 2010-2015

Şehit Servet Asmaz İlkokulu-Kelkit/GÜMÜŞHANE, Sınıf Öğretmeni, 2015-2018

Şehit Osman Şahin İlkokulu-Kelkit/GÜMÜŞHANE, Sınıf Öğretmeni, 2018-

İLETİŞİM

E-posta Adresi: gnl29@hotmail.com